

עש"ק פר' תרומה תש"ע

נשמתין חדתין

רשימות מרא"ח
שנאמרו מפי מו"ר שליט"א
בשב"ק פר' משפטים-שקלים תש"ע

—פנימו לבאי ביהמ"ד תו"ח—

יוצא לאור ע"י מכון
"יום החכמה"

שע"י ישיבת "תורת חכם" ללימוד הנגלה והנסתר
רח' אהלי יוסף 4, ירושלים עיר"ק תובב"א

להלן רשימת שיעורי התורה המתקיימים בבית מדרשינו במשך השבוע

שיעורים באידיש

- ❖ שיעור בגמרא מסכת סוכה, מפי הר"ה ג. המפורסם ר' יהושע כהן שליט"א, בימים א'-ה' בין השעות 4:00-5:00 אחה"צ.
- ❖ שיעור בשער הכוונות למהר"י זי"ע, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, בימים א'-ה' בין השעות 7:00-8:30 בערב.
- ❖ שיעור בספר נתיב מצוותיך להר"ק מקאמארנא זי"ע ואוצרות חיים למתחילים מפי מו"ר הגה"צ ביום ג' בשעה 9:00 בערב.
- ❖ שיעור בשעה"כ - שבת ביום ד' בשעה 8:15 בערב.

שיעורים בלשח"ק

- ❖ שיעור בספה"ק עין חיים למתחילים, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, ביום ב' בשעה 9:00 בערב.
- ❖ שיעור בספה"ק שיחות הר"ן, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, וסדר התרת קללות לפי מנהג הרש"ש זי"ע, בליל שישי בשעה 8:00.
- ❖ שיחת קודש ברעיון דרעווין שלוש סעודות (מזמן צה"כ דר"ת).

ניתן לשמוע שיעורי מו"ר שליט"א ב"קול הלשון"

- ❖ **שיעורים באידיש:** טל' 03-6171086 (באמריקא: 6469777900 בענגלאנד: 1617985500)
  - שיעור בספה"ק אוצרות חיים - שיעור מס' 1 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-1)
  - שיעור בספה"ק רחובות הנהר, נהר שלום, סידור הרש"ש - שיעור מס' 3 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-3)
  - שיעור בחסידות (פר' השבוע) - שיעור מס' 2 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-2)
  - שיעור בספר נתיב מצוותיך ואוצרות חיים - שיעור מס' 5 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-5)
  - שיעור בשעה"כ שבת - שיעור מס' 6 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-6)
  - שיעור בספר אדיר במרום לרמח"ל (טל' 03-6171041) - שיעור מס' 2 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-2)
- ❖ **שיעורים בלשח"ק:** טל' 03-6171041 (באמריקא: 6469777900 בענגלאנד: 1617985500)
  - שיעור בספר התניא - שיעור מספר 1-2 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-1)
  - שיעור בסה"ק שיחות הר"ן (ושער יהו"א) - שיעור מס' 3 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-3)
  - שיעור בסה"ק ליקוטי מוהר"ן - שיעור מס' 1-3 (באמריקא ובענגלאנד: 2-6-5-2-4)
  - שיעור בסה"ק עין חיים - שיעור מספר 1-1 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-1)
- ❖ **שיעורים באנגלית:** טל' 03-6171002 2-4-9

כמו כן ניתן לשמוע כל השיעורים בזמן אמירתם בטל' 03-6171002 (באמריקא: 6469777900).

אפשר להשיג הקלטות השיעורים ממערכת קול הלשון בטל' 02-5816622.

ניתן לקבל את הקונטרס מידי שבוע בדואר אלקטרוני ע"י משלוח בקשה לכתובתנו:

tc7@neto.bezeqint.net

ויחי רצון שבכח התורה הקדושה נזכה להתדבק בו ית' בראוי
ולעשות רצונו בלבב שלם למען לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד
ונזכה כולנו יחד לביאת משיח צדקינו בב"א.

"יום החכמה"

מכון "יום החכמה"

ת.ד. 5245 ירושלים

טל': 057-3153884 טלפקס: 02-5389584

נשמתין חרתיין

רשימות דברים מדא"ח שנאמרו בשב"ק פרשת משפטים – שקלים תש"ע(*)

ליל שב"ק

בהפקדון אזוי הוא ג"כ מוציא את הפקדון מרשות המפקיד [דהלא ע"י שהוא כופר בפקדון אזוי מוכן מזה שמעולם לא הקנה להמפקיד את מקום שבו הפקדון מונח שם]. וא"כ נמצא דבאותו רגע שהוא כופר בפקדון אזוי הוה זאת ג"כ שליחות יד, שהלא ע"י הכפירה הזאת הוא "מוציא" את הפקדון מרשות המפקיד לרשותו, נמצא שבכל טענה של כפירה בפקדון הוה ג"כ שליחות יד.

וביאר מו"ר דברי הרוגאצ'בער עפ"י פנימיות, דהלא הסוד של גזלן הוא הפלוגתא בין לאה עם רחל. דהנה ידוע דלאה מלבשת שליש עליון דתפארת דז"א, ורחל מלבשת שליש תחתון דז"א, ובשליש אמצעי נמצא שם עקבי לאה בתוך כתר דרחל ושם הפלוגתא דכל אחד רוצה ליקח השליש אמצעי לעצמו. והנה אם לאה לוקחת כל השליש אמצעי בשבילה היא נקראת גזלן, ואם רחל לוקחת השליש אמצעי, היא נקראת גנב. דלאה ברעש גדול והוה כמו גזלן שהוא בפרהסיא וברעש, ואילו רחל שהיא בשתיקה ובצניעות הוה גנב שעושה הגניבה בלילה ובשתיקה.

א] בליל שבת קודש לאחר תפילת ערבית החל ללמוד בריש מס' סנהדרין (ב' ע"א) דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה. ופירש רש"י ד"ה גזילות, כופר בפקדון, דמשלח בו יד הוי גזלן, וכן החוטף מיד חבירו הוי גזלן וכו'.

והביא מה שהקשה הערוך לנר על מה דפירש"י כופר בפקדון, דמשלח בו יד הוי גזלן, וקשה דהלא מכיון שכבר כפר בפקדון, א"כ אמאי לא מקרי גזלן אף כשעדיין לא שלח בו יד, הרי אמרינן במס' בבא קמא (ק"ה ע"ב) דהכופר בפקדון פסול לעדות מטעם גזלן ולא בעינן שישלח בו יד, אלא הכפירה בעצמו די בה שיקרא בשם "גזלן". ותירץ הערוך לנר דלולא דמסתפינא היה אומר שנפל טעות בהעתקת רש"י, ומה שכתב "דמשלח" צריך לגרום "או" ששלח, ונקט רש"י תרי מיני גזילות בפקדון, עכתו"ד.

והביא מו"ר דהרוגאצ'בער מיישב, דהשומר מקנה להמפקיד את המקום שבו מונח הפקדון [רשב"ם בבא בתרא פ"ה סע"א, וע' קצה"ח סימן קפ"ט] וזה נחשב כמו שהפקדון מונח ברשות המפקיד. ונמצא שברגע שהשומר כופר

(*) מו"ר ביקש לכתוב שהפסקים בהלכה המובאים פה אין לסמוך עליהם למעשה (והסביר שיש חילוק בין תשובה בשעת מעשה לפסק קבוע ואכמ"ל).

והנה שומר הפקדון הוא בחי' לאה, (דלאה הוא "השומר" לז"א כידוע) והוא צריך ליתן מקום לכתר דרחל, וכשהוא כופר בפקדון אזי הוא גוזל את שלישי אמצעי דת"ת, מכתר דרחל. ועפ"ז מובן היטב את דברי הרונגאצ'ובער, דזה בעצמו שהשומר גוזל נקרא שליחות יד, שהלא הגזילה הוא בזה עצמו שלוקח המקום של כתר דרחל, ואכמ"ל.

ב] בהמשך דברי המשנה סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה וכו'. הביא מו"ר מח' מה הוא סמיכת זקנים, דרש"י פירש דקאי על ראש פר העלם דבר של צבור. משא"כ הרמב"ם בפירוש המשניות ס"ל דקאי אסמיכת אדם להיות דיין וז"ל, סמיכת הזקנים הוא מינוי הדיינים, והרמז על זה מה שנאמר ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו, ואין אנו צריכין סמיכה בידים, אבל האיש אשר ראוי למנותו יאמרו לו הבית דין הממנים אותו אתה רבי פלוני סמוך אתה ורשאי אתה שתדין דיני קנסות, ובזה יהיה האיש ההוא סמוך והוא נקרא אלהים וידון כל הדיינים, ודבר זה לא יהיה כי אם בארץ ישראל, עכ"ל. [ועיין בשו"ת אגרות משה בענין זה שסמיכה אינו צריך להיות בפועל עם הידיים, אלא די באמירה, היינו לומר שאדם פלוני הוא מוסמך].

ואיתא במהרש"א (סנהדרין י"ד ע"א) וז"ל, נראה לפרש שהיה מדרכם לסמוך "בשבת" בקבוץ ישראל שכל העם שבשדות באים לעיר בשבת, שידעו כל העם מי הם הנסמכים, עכ"ל עיי"ש. והוסיף מו"ר לבאר איך עשו הסמיכה בשבת, דהלא כבר ביארנו לעיל שסמיכה די בפה, היינו באמירה בעלמא שאנשים אלו הם סמוכים, ואין צריך לשום מעשה וממילא מותר הוא לעשותו בשבת כמו שאכן נהגו לעשות כן.

והנה הטעם למה עושים הסמיכה בקבוץ גדול הוא משום כבוד התורה, וידוע דכבוד הוא במלכות, ולכן עשו הסמיכה דייקא בשבת, דשבת הוא ג"כ בחי' מלכות. ועפ"ז מובן גם מה שמובא בחז"ל שדוד המלך הסמיך ששים רבוא איש בפעם אחת. (ואין קושיא איך היה יכול דוד המלך לעשות כן שהרי הסמיכה כאמירה בעלמא), וי"ל שלפיכך האיר ה' את רוחו של דוד להסמיך ששים רבוא איש בפעם אחת שהוא בחי' שלימות הכבוד, שהלא דוד המלך הוא בעצמו שלימות בחי' מלכות שהוא בחי' כבוד.

ג] והנה צריך שהנסמך יהיה בקי בכל התורה כולה וזה הוא עיקר הקושי של הסמיכה. וישנה אגרת ממהר"י בירב שמהדש שאין צריך לדעת את כל התורה כולה אלא די בכך שיודע כל הרי"ף וכל מפרשי הרי"ף שבש"ס. ואחד ממחברי זמנינו רוצה לחדש שמספיק שהנסמך יודע כל הרמב"ם, שהלא הרמב"ם בעצמו כתב שמי שלומד ספרו אינו צריך עוד לשום ספר דכבר כתב כל התורה כולה בספר הי"ד שלו.

אך הבית יוסף מביא מתשובות הרא"ש שאי אפשר להבין את דברי הרמב"ם על בוריו רק מי שהוא בקי בכל הש"ס, ולכן אמר מו"ר שעכ"פ צריך להיות בקי בכל הרמב"ם וגם בכל מפרשי הרמב"ם שבלא זה ודאי שיבוא לידי טעות. והוא פלוג' רבתי בין הבית יוסף עם המהר"ם אלשקר בענין זמן רבינו תם אם הרמב"ם הוא כפשוטו או לפי העמקות, וכן הוא בעוד הרבה הלכות ואכמ"ל [כמבואר בארוכה בס' ים החכמה על מס' ברכות שיו"ל בס"ד בקרוב].

ד] וידוע שמורינו המהר"י בירב רצה לחדש את ענין הסמיכה, וסמך את תלמידו הבית יוסף, וכתבו האחרונים על

זאת צריכים לכבד הת"ח שבדורינו מצד שיש להם דין ת"ח לחומרא.

ה] יש מערערים ומענו שלא הסמך המהר"י בירב את הבית יוסף, שהלא ידוע שהבית יוסף כתב בשלחן ערוך ההלכות הנוגעות לזמן הזה, ואם היה הוא נסמך מרבו, היינו שסמיכה נוגע גם בזמן הזה, א"כ למה לא הביא בשלחן ערוך את הלכות סמיכה, ולכן יש מערערים שהבית יוסף לא קיבל סמיכה מרבו. אך יש שתמצאו על זה, דהלא ידוע דבזמן שעשה המהר"י בירב את הסמיכה, היה עליו קטרוג גדול, והיה מלשינים עליו להשלמונות שעשה איזה דבר נגדם, והיה צריך לברות, ומחמת הסכנה לא כתב הבית יוסף הלכות סמיכה בשלחן ערוך שלו.

מורינו המהר"י בירב שעל שלשה סדרים שבש"ס ידע הכל בע"פ, ועל השלשה סדרים אחרים כל מה ששואלים לו יכול לענות בסברא ישרה אמיתית, וזה הוא מספיק לכו"ע לגדר של בקי בכל התורה כולו.

אך זאת מן המודיעים ולפנים, דהידיעה שלחם אינו דומה כלל להידיעה של דורות אחרונים. וכן ידוע דברי המהר"ל שאין תלמיד חכם בזמנינו כלל, דאין לנו ידיעה אפי' במס' כלה. והוסיף המהר"ל דאפי' אם יהיה אדם שאכן נראה לו שהוא תלמיד חכם עם כל זאת עדיין חסר לו שאר תנאים אחרים בעבודת ה' שצריך להקרא בשם תלמיד חכם, ולכן אין ת"ח בזמנינו לכמה ענינים וכנפסק ברמ"א, אבל עם כל

בהליכה לביתו

דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא הן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין והדבר צריך הכרע. [ועיין עוד ברדב"ז שם]

וכן ביאר הרמב"ם בפירוש המשניות שלו (פ"א משנה ג') וז"ל, ויראה לי כי כשתהיה הסכמה מכל החכמים והתלמידים להקדים עליהם איש מן הישיבה וישימו אותו לראש ובלבד שיהא זה בא"י כמו שזכרנו, הנה האיש ההוא תתקיים לו הישיבה ויהיה סמוך ויסמוך הוא אחר כן מי שירצה, שאם לא תאמר כן אי אפשר שתמצא ב"ד הגדול לעולם לפי שנצטרך שיהיה כל אחד מהם סמוך על כל פנים, והקב"ה יעד שישובו כמו

ו] בדרך לביתו בליל שבת, טעמא טעים מה טעים אי אפשר לחלוק על מה שמוכח בגמרא, דכל מה שנפסק בגמרא אין יכולת כלל לחלוק עליו, הן הראשונים והן האחרונים, והביא מו"ר בשם דברי סופרים להגאון הצדיק ר' אלחנן וואסערמאן הי"ד (וציין שהרה"ק מוהר"א מבעלזא זי"ע הפליג בנדלותו כשראהו פ"א ברחוב ואמר עליו שנראה עליו שמקיים כל הזמן שויתי ה' לנגדי תמיד), שמכיון שכל כלל ישראל קיבלו את דברי הגמרא, לכן יש להגמרא דין של בי"ד של שבעים ואחד, שאי אפשר לסתור את דבריהם.

וביאר ר' אלחנן בזה שזה הוא המקור לדברי הרמב"ם (הלכות סנהדרין פ"ד הי"א) וז"ל נראה לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון

ט] ועפי"ז המשיך מו"ר דאיתא מהרה"ק מקמארנא דהאדם העוסק בתורה ותפלה ומצות בדבקות אזי אפשר לו לתקן כל הגלגולים שלו עד אדם הראשון, עכתו"ד. והנה ידוע מהבעש"ט שאמר שאמונה הוא דבקות, והרי כידוע הביטחון הוא פרי ושלימות האמונה, וא"כ מבואר היטב דברי הוזהר הקדוש, "ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם" – "אילין סדורין דגלגולא", שע"י שיתעלה ויתקן עצמו במדת הביטחון (שנרמזת ב"אשר תשים לפניכם" (כנ"ל מהרוזינער) יזכה לסדר ולתקן גם כל הגלגולים הקודמים.

י] עור דיבר מו"ר אודות הדיינים שהם בבחי' נצח, וכל דין צריך שיהיה לו גבורות ושלא לפחד משום אדם, ועפ"י רוב לכל דין יש הרבה שונאים שכל מי שהדיין פוסק לנגדו שונא את הדיין. אך לא כך היה דרכו של המהרש"ם שהיה רב בעיר בערז'אן, שהיה דרכו לומר לבעלי דינים שהוא יכול להסביר להם מאיפה הוא לקח את פסק דינו, והיה יכול להסביר לבעלי דינים אף עשר פעמים במתינות עד שהם הבינו שאכן כך הוא הדין באמת לאמיתו, ומי שלא היה תלמיד חכם היה אומר שיביא לו אחד מבני משפחתו או אחד מחבריו, והוא יסביר להם מאין לקח את פסק דינו.

ולא כמו הדיינים של זמננו, שעושים תנאי לפני הדין תורה שלא יוכל הבעלי דין למעון "מהיכן דנתנו" היינו שהדין הוא שיכול הבעלי דין לתבוע מן הדיין שיאמר להם מאין לקח הדיין את פסק דינו, אבל בזמננו (מחמת כמה טעמים), מתנה הדיין לפני הדין תורה, שלא יוכלו הבעלי דין למעון מאיפה דנתם, אך שונה היה דרכו דהמהרש"ם שהסכים להסביר להבעלי דין מאין לקח את פסק דינו, ואמר מו"ר

שנאמר ואשיבה שופטין כבראשונה ויועצין כבתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה בלא ספק כשיכון הבורא יתברך לבות בני אדם ותרכה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה ותגדל חכמתם לפני בא המשיח כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא, עכ"ל. היינו דמה שכל חכמי ישראל מקבלים הוה כמו בי"ד של שבעים ואחד ומקור הרמב"ם י"ל מדהוינן דלגמ' יש כח מוחלט כמו הסנהדרין היות שקיבלו אותה כל חכמי ישראל כנ"ל.

ז] עוד דיבר בקדשו בענין הא דאיתא בזהר הקדוש (דף צ"ד ע"א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם "אילין סדורין דגלגולא", (עיין דגל מחנה אפרים מה שמביא בשם זקינו הבעש"ט בביאור דברי הוזהר עיי"ש). וביאר עפ"י מה שאמר הרה"ק מרוזין, בביאור דברי התרגום "ואילין דיניא די תסדר קדמיהון", ופירוש הרוזינער "ואילין דיניא" שאם יש ח"ו דינים על האדם, אזי העצה לזה הוא "די תסדר קדמיהון" היינו לכון האותיות שהם "קודם" השם אלקים, היינו השם הק' **אבדט"ם** שהוא בגמטריא ע"ד, שהוא שם הבטחון בסוד כטחו בה' עדי ע"ד, וע"י הבטחון אפשר לבטל כל הדינים.

ח] וכיון דאתא לידיה ביאר הטעם עפ"י קבלה מדוע שם זה הוא שם המסוגל לביטחון, עפ"י הידוע מכוונות ליל פסח ששם זה הוא מאיר לאדם בזמן שנמצא במצב של קטנות שני שהיא אחרי שכבר זכה מקודם להיות במצב של גדלות הראשון (שאחרי קטנות הראשון), וע"כ במצב זה עליו לבטוח בה', שכמו שכבר ראה שהוציאו והעלהו ה' חדא זימנא מקטנות הראשון אל גדלות הראשון, כך יעלה עוד ה' מקטנות השני שנמצא בו עתה ויעלהו אל גדלות השני וכו'.

שיטת הראב"ד (פ"ב מהלכות נזירות ה"כ)
הסובר שיש בזה איסור.

[וגם] מצינו בילקוט מעם לועז פרשת
שופטים אות קמ"ד וז"ל ודעו
שנזירות נוהגת בפני הבית ושלל בפני הבית
לפיכך מי שנדר בנזיר בזמן הזה אפילו פירש
שעה אחת הרי זה נזיר עולם ואין לנו בית
שיביא בו קרבנותיו במלאת ימי נזרו ולכן
בזמן הזה אין לנדור בנזיר אפילו בדרך
קדושה, וכל שכן בחו"ל, לפי שאין לנו בית
המקדש להביא קרבנות ועוד שהכל טמאי
מתים להיות נדרים אלו נדרי רשעים סמכו
הראשונים להזהירם וכו' שאין לקבל נזירות
בזמן הזה, עכ"ל, ומוכח מהמעם לועז שם"ל
שאף באר"י אין לקבל נזירות.

ובביאור דברי הילקוט מעם לועז י"ל עפ"י
מה שכתוב בספר פתחי נזיר
(להר"י שניידער) עמוד ס"ג ע"פ מג"א ס"א
סקי"א וביד אפרים דאין להכניס עצמו באונם
שיעבור אח"כ איסור בל תאחר שלא יוכל
להביא קרבנותיו, אמנם לא מצינו כן בשאר
הפוסקים].

[וגם] **והעיקר** בזה י"ל שהיות שרבינו
האריז"ל והרש"ש וכן כל
תלמידי הבעש"ט ותלמידי הגר"א שעלו
לאר"י לא עשו כן ולא קיבלו נזירות ע"ע הרי
כבר כתב הרב מבואטשאש שהמנהג שנהגו
רוב חכמי ישראל כמו שיוצא מפי הסנהדרין,
וכנראה מעמם שעפ"י הסוד חוששין לשיטת
הראב"ד (שהוא מבעלי הסוד כמבואר בהקדמת
מהר"ח לע"ח דף ד' ע"ב למטה ובע"ג שהראב"ד
כותב בחלכ' לולב שהופיע רוח הקדש בבית
מדרשינו ובהלכות בית הכחירה כותב דנגלה לי
מסוד ה' ליראיו ומוזה מוכיח מההרה"ו שהיה מבעלי
גילוי אליהו).

[יד] **ואף** גם זא"ת בהיותם באר"י, דכיון
דעבודה גדולה היא לילך לקברי

שזה הוא בחי' הוד, שהוד הוא מלשון
הודאה שמשפיל עצמו לזולתו כמידת אהרן
הכהן, וזו היא מדריגה יותר גבוהה שאף
על פי שהוא דיין וצריך שיהיה אצלו בחי'
נצח, אף על פי כן הוא עושה שלום בין
נצח והוד, ואכן כן היה שמו של המהרש"ם
"שלום".

יא] **והמשיך** לבאר שזה בחי' יוסף שהוא
ספי' יסוד שעושה שלום בין
נצח והוד, והנה יסוד הוא קו האמצעי העולה
עד כתף, וכמו שאמר הרוגצ'ובער (שו"ת
צפנת פענח חלק א' סימן ע"ב) שמביא ראייה
מירושלמי שיוסף היה נזיר עולם, כדכתיב
(דברים ל"ג, ט"ז) "וממגד ארץ ומלאה ורצון
שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר
אחיו", והרי ידוע מהאריז"ל ששערות הנזיר
מתקדשות בקדושת הכתר כדכתיב "כי נזר
אלקיו על ראשו".

והנה כתב הרוגצ'ובער במקום אחר בשם
הירושלמי שמי שאמר "הריני נזירה"
בלשון נקיבה ג"כ הוה נזיר, ומבאר בזה
דנזיר יש לו בחי' זכר ובחי' נקיבה, עכתו"ד.
וביאר מו"ר עפ"י הנ"ל דהנה יסוד הוא בקו
אמצעי שנכלל מנצח והוד, שנקראים זכר
(נצח) ונקבה (הוד), ונזיר היות שהוא בחי' אור
הכתר (שעולים אליו דרך היסוד שנכלל מדוכרא
ונוק' היינו מנצח והוד), ע"כ גם הוא כולל זכר
ונקבה, ולכן אפי' כשאומר הריני נזירה ג"כ
הוה נזיר.

יב] **נענה** חד מן התלמידים ושאל, אם גדול
כ"כ ענין הנזירות למה לא מצינו
בצדיקים בזמנינו שמקבלים ע"ע נזירות, ויהי
כמשיב מו"ר שאע"פ שאין בזה איסור
מעיקר הדין, ונראה שלדינא מותר כמבואר
בשו"ע יו"ד סי' ר"ג ס"ז ובש"ך יו"ד רל"ט ס"ק
י"ב, (וכ"ז בארץ ישראל ובהו"ל אסור לקבל נזירות
כמבואר בש"ך יו"ד רל"ט ס"ק כ"ח) אמנם מצינו

תורה להאפטע רב בעל האוהב ישראל, והיה כל הזמן נוטה להצדיק צד אחד, ולאחר כמה ימים הרגיש שרוצה להצדיק את צד השני, ומחמת זה לא רצה עוד לפסוק הדין תורה ושלח הבעלי דין לבית דין אחר, ולאחר כמה ימים היה ראש חודש, ולבש האוהב ישראל בגדו המיוחד לראש חודש, ומצא שם כסף, ואחר כן נתברר שאחד מן הבעלי דינים נתן מעות לשם שוחד בתוך כוסו, ועייז נשתנתה דעתו של האוהב ישראל, ואמר מו"ר שמכאן רואים דבר פלא שאע"פ שאין הדיין יודע בכלל שנתנו לו מעות אעפ"כ המעות פועלות אצלו לסלק את הדין.

יח] והוסיף לדבר עוד על מה דאיתא ברמב"ם (הלכות סנהדרין פרק כ"ג הלכה א') וז"ל, לא תקח שוחד אין צריך לומר לעות את הדין אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אסור ועובר בלא תעשה והרי הוא בכלל ארור לוקח שוחד וחייב להחזיר השוחד **כשיתבענו הנותן**. ועמד מו"ר על דברי הרמב"ם דמשמע מדבריו שרק "כשיתבענו הנותן" יכול להוציא ממון השוחד ואין הדיין בעצמו מחויב להחזיר הממון, ועל זה הקשה המנחת חינוך דהלא אפי' בלי תביעה יהא מחויב הדיין להחזיר ממון השוחד, משום דאנן פסקינן להלכה בכל דאורייתא דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהניא, כשיטת רבא במס' תמורה (ד' ע"א) [והוסיף מו"ר שעד כדי כך הוא חמור דין זה, דכתב המהרש"ג שאם לובשים תפילין של ראש לפני התפילין של יד, לא קיים בכלל את מצות תפילין, דמכיון דכתיב והיו למוטפות ומוזה דרשו חז"ל דבזמן שמניח תפילין של ראש כבר צריך שייהיה עליו של יד, א"כ כל מה שאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהניא].

צדיקים כמבואר בכתבי האריז"ל והוא מעיקרי עבודת הבורא לקיים בזה מצות דביקות ה' [עיי' בתיקוני זוהר עם פי' הגר"א תיקון שישי דף כ"ב ע"ב דעיקר השראת השכינה בזמן שאין צדיקים בדור הוא על הצדיקים ישיני עפר, (ובפרט בקבר רחל) עיי"ש עכ"ל]. ודבקות ה' שהוא תכלית הכל דוחה את מצות נזירות. אך השני קשה וראשון נוח הימנו, וכת' א' עיקר דחוששין עפ"י הסוד לשיטת הראב"ד, וראי' מהימנא לתי' זה, שהרי גם הרבה צדיקים שלא הלכו כלל לקברים לא קבלו עליהם נזירות.

טו] אפם דלכאורה קשה דמבואר בשערי קדושה (שער א' חלק ד') דיש ענין לקיים מצות נזירות והוא מן המצות שצריך אדם לחפש אחריהם לקיימן, ובדוחק י"ל בכוונתו דאם יהיה לאדם אפר פרה כמו שהיה לרבינו האריז"ל והמהרש"ו כמבואר בחיד"א שקבלו אפר פרה מאליהו הנביא (עיי' בספרו מדבר קדמות מערכת א' אות כ"ז) ואז יש מצוה לעשות נזירות בזמן הזה, ואע"פ כן רבינו האריז"ל ומהרש"ו לא עשו כן אף שהיה להם אפר הפרה בגלל סיבה ה' שהבאנו (שעסקו הרבה בהשתמחות על קברי צדיקים), ולכללות העולם שאין להם אפר פרה יש בעיקר את החשש לשיטת הראב"ד כנ"ל.

טז] שרו ניגון והיו חוזרים ואומרים שבת שבת שבת, ואמר מו"ר שאיתא מהרש"ק מקמארנא שצריך לומר תיבות שבת שבת שבת עד שירגיש קדושת השבת, והוסיף הקמארנער שלאחר שכבר מרגיש קדושת השבת לא צריך עוד לומר שבת, שאז כבר בחי' היחוד שהוא בשתיקה כמו בתפילת שמו"ע.

יז] דיבר על הפסוק "כי השחד יעור עיני חכמים", וסיפר שפעם בא דין

ואמר מו"ר שאכן מצינו שהחינוך חולק על הרמב"ם וסובר דחובא רמיא על הדיין להחזיר הממון אפי' בלי שהבעל דין תובע הממון, וביאר שם המנחת חינוך דהטעם למה חולק החינוך על הרמב"ם הוא משום האי קושיא הנ"ל. וליישב דעת הרמב"ם ביאר מו"ר דהנה זק"ק הגאון רעק"א זצ"ל מחדש דהרמב"ם ס"ל דכל האי דינא דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהניא או שלא מהני, הוה ליה ספיקא דדינא אי פסקינן כאביי או כרבא וצ"ע דהלא הלכתא כרבא לבר מינ"ל קג"ם, ולא דקיימא לן דאי עביד לא מהני, ולכן כל מה שהדיין מחוייב להחזיר ממון השוחד הוה ליה מטעם ספק איסור דאורייתא לחומרא לשיטת הרמב"ם. וזה אינו ספק ממון דקיימא לן דהמוציא מחבירו עליו הראיה, דכאן עיקר הנידון הוא על האיסור שוחד, דעל זה אמרינן ספיקא דאורייתא לחומרא, וממילא מחוייב להחזיר ממון השוחד מצד ספק האיסור דאורייתא של לא תקח שוחד.

יט] והנה יש לחדש דבאמת יש עוד ספק, דאף אי נימא אי עביד לא מהני, מכל מקום יש לנו ספק אם הממון שיש ביד הדיין הוא ממון שוחד או שהוא מתנה בעלמא. דהיינו שבודאי בשעת הדין תורה היה להממון דין של שוחד, ואכן היה הדיין מחוייב להחזיר הממון. אך עכשיו שהוא כבר "לאחר" הדין תורה, אפשר שהבעל דין מחל את הכסף והסכים שישאר הכסף ביד הדיין משום מתנה בעלמא. ולכן כעת יש לנו ספק איזה דין יש על הממון הזה, האם הוא עדיין ממון השוחד, או הוא ממון מתנה. [ואפשר לומר עוד סברא מעין זו עפ"י הסוגיא דתמורה (ה' ע"א) עיי"ש לענין רבית קצוצה ואולי יש לחלק].

ונמצא שיש לנו ספק ספיקא, ספק אחד, מה הוא הדין בכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני או דלא מהני. ועוד יש לנו ספק שני אם הוה הממון שוחד, או שהוא מתנה, ולכן בספק ספיקא אפי' בדאורייתא לא מחמרינן, וא"כ רק ע"י שיבא הנותן "ויתבענו", רק ע"י יתגלה לנו שהנותן עדיין לא מחל הכסף שביד הדיין שיהיה מתנה, אלא הממון יש לו עוד הדין של שוחד, ואזי כבר מחוייב הדיין להחזיר הממון. [ואמר שלעת עתה נראה לו זה נכון מקופיא, וצריך לעיין בסוגיא במס' תמורה (ד' ע"א) ואכמ"ל].

כ] והוסיף מו"ר לבאר קצת הענין בפנימיות, דהנה כל איסור הוא בחי' גבורות, אבל ספק איסור הוא רומז על שורש הגבורות ששם הם יותר נמתקים, וספק ספיקא הוא בחי' שורש השרשים של הגבורות ששם נמתקו הגבורות לגמרי ונתהפכו לרחמים, ולכן בספק ספיקא נתהפך האיסור לחיתר.

כא] והזכיר עוד מה דאיתא בבבלי יששכר (חודש אדר מאמר ב' דרוש ז') וז"ל, כיון שכל הדברים הנאסרים עפ"י התורה חיותן משלש קליפות הטמאות אשר אין יכולין להתברר על ידינו, א"כ למה תהיה כזאת שלפעמים תתבטל חתיכת איסור בהיתר והוא נאכל עפ"י התורה, כגון שנתבטל בששים, או יבש ביבש ברוב, אבל תדע שהוא ממחשבת הצור תם, הוא ית"ש יודע אשר הניצוץ הטמון באותה חתיכה האסורה ביחוד יכול להתברר על ידינו, הנה ית"ש מזמין שתפול החתיכה האסורה הזאת לתוך החיתר ותתבטל, ואכול יאכלו אותה, עפ"י התורה ותתברר הניצוץ הזה. וכן תתבונן בהיפך, בדברים המותרים שחיותן מקליפות נג"ה אשר מוטל על ישראל לברר

כב [הוסיף אחד מן התלמידים די"ל דזה הוא ג"כ ענין מחיית עמלק, שאפשר ללחום עם עמלק ע"י שורש השרשים של רדל"א שמתגלה בפורים (בכח) עד דלא ידע], והסכים מו"ר לזה, והוסיף שברדל"א יש ספיקות דעתיק, שזה ענין הנ"ל שע"י הספיקות אפשר להפוך הדין לרחמים גמורים, [כמבואר בארוכה בים החכמה תש"ע במאמר והשביע בצחצחות נפשך], וכן איתא בתיקונים חדשים לרמח"ל שלעתיד לבוא ימתיקו כל הדינים ע"י הלימוד בעיון בהתורה הקדושה שאז יתגלה לדון את כל בני ישראל לכף זכות שיתגלו שלא חטאו כלל וכל העוונות יומתקו לגמרי עפ"י התורה.

הטוב מן הרע, כאשר יש באיזה מקום דבר אשר אין הכירור מגיע לנו כי הוא משוקע מאד, הנה היוצר בראשית פועל ומזמין שיבא הדבר לידי איסור וכו' עכ"ל, וזה הוא ענין הנ"ל שנתהפך האיסור להיתר גמור, ע"י שבשורש השרשים נתהפך הדין לרחמים.

ואמנם הביא מו"ר דהפתחי תשובה (יורה דעה סימן קט"ז ס"ק י') מביא שיטה דפליג על הבני יששכר וס"ל דאע"פ שכשנופל איסור לתוך ההיתר ויש ששים כנגדו דמותר לאוכלו, "אבל מכל מקום אם רוצה להחמיר גם בזה מצוה היא", עכ"ל.

בסעודה

בקה"י פסחים סי' ל"ח ואכמ"ל) שהוא השיעור העיקרי של כזית.

כה [בתחלת הסעודה לאחר שאכל כזית חלה, נשאל מאחד מן התלמידים מה טעם לא קפיד על דברי האריז"ל ליקח י"ב חלות. והשיב לו נאמר דכידוע מהרה"ק הר"מ מנדבורנא זי"ע שאכן כל יהודי מקיים י"ב לחם, שהלא היהודי שאוכל הלחם הוא יו"ד (שהוא יהודי) ולפניו יש ב' ככרות לחם הרי י"ב. והוסיף שהישמח משה ג"כ לא לקח י"ב לחם, ואמר הישמח משה שהוא אינו עושה שום דבר עד שמגלים לו זאת מן השמים שכן יש לעשות. ויוסף עוד בשם הרה"ק משינאווא שדי בזה שאחד מן העיר יקח י"ב לחם ופומר בזה כל עירו. ואח"כ אמר שמי שמתקוק שיהיה לו י"ב לחם אע"פ שאין לו בפועל, זה ג"כ נחשב לו כמו שיש לו י"ב לחם.

כו [ובחד קטירא אתקטר ענין זה להפרשה (כדרכו בקודש)

כג לפני קידוש הזכירו המסובים מה שדיבר בשבוע שעבר לגבי יין שאינו מבושל שעדיף עפ"י ההלכה מיין מבושל, וענה שע"ז נאמר "לא תעשון כן לה' אלוהיכם", ויש סיבות נוספות עפ"י הלכה לכל דבר, ויש סברות אף להיפך עפ"י הלכה, ואין לעשות תמיד באופן א' אלא תמיד להחליט עפ"י התורה"ק מה רצון ה' שיעשו עתה, וקידש כדרכו תמיד על מיץ ענבים מבושל.

כד שאל אחד מן התלמידים בהקשר למובא במ"ב (סי' קס"ז ס"ק ט"ז בשם המג"א) שלכתחילה אין לדבר אחר ברכת המוציא עד שאוכלים כזית, והי' כמשי"ב דאף שרואים כמה גדולים שלא הקפידו ע"ז אין ראייה ממעשיהם שלא חששו להלכה הנ"ל, אלא י"ל שבענין זה סמכו להקל ולסמוך על השיעור הקטן של כזית שהוא כמו זית רגיל שבימינו כמו שהעידו בשם הגר"ח מוולאז'ין והאבנ"ז וכ"כ החזו"א (קונטרס השיעורים אות ו' עפ"י תשובת הגאונים וע"י בזה

דלכתחילה אין ראוי לחליצה, לכן אין צריך שיחיה מוכן בבי"ד, עכתו"ד.

כז] ועפ"ז אמר מו"ר דהרי מבואר מדברי הרעק"א דבענין חכנה צריך האדם להשתוקק עד הסוף, וכן איתא ברמ"ע מפאנו שסעודת לויתן יהיה מכל השתוקקות של כל יהודי שלא זכה לעשותו בפועל, וביאר בזה הקרא (ישעיה כ"ה, ט') "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", שלעתיד לבא נשמח מזה שיראו שמכל מה שקוינו נעשה תיקונים עליונים בפועל בעולמות עליונים.

כח] וסיים מו"ר שלעשות למעשה י"ב חלות עתה, עדיין אין זה לכתחילה אצלו (משום איזה נימוק שיחיה) ועל כן אין להכין דברים שאינם לכתחילה, אלא מקיים ענין הי"ב חלות ברצון ובמחשבה ובהשתוקקות, ששם אפשר לקיים הענין בשלימות לכתחילה. ושוב שאלו לו מדוע למעשה אין יכול ליקח י"ב חלות. וענה שבודאי הוא משתוקק, ובעולם הרצון ועולם המחשבה צריך להשתוקק לי"ב חלות. אך בפועל מי שלוקח מדריגות לפני הזמן הרי זה עבירה של לא תעלה במעלות על מזבחי. ושוב שאלו למו"ר א"כ מדוע בשל"ם אכן לוקח מו"ר י"ב חלות. וענה שיש ג' מדריגות, נימין [שזה הוא בחי' ליל שבת] חיוורתא [יום שבת] דיקנא [של"ם] והמדריגה הקטנה ביותר היא דיקנא, ובמדריגה הקטנה אפשר כבר לאחוז, ובפרט בזכות שהבעש"ט תיקן שיסעודו של"ם בציבור, ולכן בזכות הציבור אפשר לאחוז בו, אך לא במדריגות גבוהות כמו ליל שבת.

ענייני הפרשה

כט] הקשה אחד מן התלמידים מה טעם חילקה התורה את מעמד הר

עפ"י דברי זקה"ק רבינו ר' עקיבא איגר זצ"ל [מבואר בפותח שערים, שער הדיינים סי' ב'] דהנה איתא בגמ' במס' סנהדרין (ז' ע"ב) שדורש הקרא ואלה המשפטים "אשר תשים", ומק' הגמ' אשר תלמודם מיבעי ליה, ומתריץ ר' ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא שאלו הם כלי הדיינים שצריך להשים לפני הדיינים שיחיה בבית הדין, והגמ' מונה כל הכלים שצריך להיות בבית דין ואחד מהם הוא סנדל, ופירש"י שצריך הסנדל כדי לעשות חליצה.

ומקשה רעק"א שהלא איתא בטור (ח"מ סי' א') אלו כלי הדיינים מקל ורצועה "מנעל", ואינו כותב כמו דאיתא בגמ' "סנדל". ויתירה מזו מקשה הרעק"א, דכשמביא הטור את שיטת רבינו האי גאון לא מבואר סנדל ולא מנעל אלא משמיט זאת לגמרי.

ומתריץ רעק"א עפ"י מה דאיתא ביבמות (ק"ב) וכן פוסק שם הרא"ש, שלכתחילה בודאי עדיף לחלוץ עם סנדל, אך האידנא שאין הסנדל מצוי לנו, לכן נהגו לחלוץ במנעל עיי"ש, ומשום הכי מוכן אמאי בגמ' כתב סנדל, כיון שהיה מצוי בזמן הגמ', ולכן בודאי שזה הוא לכתחילה עדיף ממנעל, אך האידנא דאין הסנדל מצוי לכן נקט הטור מנעל במקום סנדל.

ולפי"ז י"ל דסבירא ליה לרבינו האי גאון דכל זמן שאין צריכים לעשות חליצה בפועל ממש, אזי עדיין אין הבי"ד מוכין מנעל, דאפשר שלמחר יודמן לנו סנדל, ואין מן הראוי שיחיה מוכן בבי"ד מנעל שאינו רק בדיעבד ושעת הדחק, ורק כשיגיע השעה שהחליצה לפנינו ואין לנו סנדל, אז הוי בדיעבד ומותר לחלוץ במנעל. ובזה סיים הרעק"א דלכן השמיט רב האי גאון את כל הדין, דהלא סנדל אין לנו היום, וגם מנעל כיון

מוכן דעת רבנן הסוברים שנתמעטו שתי הכנפיים התחתונות היינו קדשים וטהרות שאינן נזהגות בזמן הגלות, אך הדעה שחסרות שתי כנפיים האמצעיות צ"ב לפי"ז, וביאר עפ"י הנ"ל שעיקר הקושי בזמן הגלות ללמוד בדבקות את שני הסדרים דנשים ונזיקין שהיות שיש בהם ריבוי סברות ועומק ע"כ קשה להרגיש בלימודם את דבקות ה' וזה הטעם שחסרות שתי כנפיים האלו בזמן הגלות (וידוע מש"כ בספח"ק ע"ז שז"ס "גלה כבוד מלכותך" וכו' שהשש כנפיים דהמלאכים הנ"ל הם כנגד שש תיבות דבשכמל"ו, וכיון שנחסרו ב' הכנפיים האמצעיות דהמלאכים שהם כנגד "כבוד מלכותו", חסר כביכול כבוד מלכותו וע"כ אנו מתפללים גלה כבוד מלכותך וכו').

לא] עור שאל אחד מהתלמידים לשיטת רש"י שפרשת "ואל משה אמר" שבפרשת משפטים היתה לפני מתן תורה (ודלא כשיטת רמב"ן וראב"ע ועוד) א"כ למה הפכה התורה הסדר. ונס לו עפ"י דברי המקובלים שמבארים שאחד מההסתרות שעשה ה' על התורה שהפך את הסדר בכל דבר כדברי חז"ל (מדרש שוה"ט מזמור ג' וכ"ה בילקו"ש תהילים רמז תרכ"ה) שאילו ניתנו פרשיות התורה על הסדר כל מי שהיה קורא בהן היה יכול להחיות מתים ולעשות מופתים, ובפרט בלימוד פנימיות התורה יש קושי ללמוד שאינו מצליח להבין הסדר כראוי, וזו אחת מהבדיקות שבודקים את האדם כמה אמיתי רצונו להשגת התורה, ובפרט יש קושי זה אצל המחפש האלוקות שבתורה וע"כ לומד ספרי קבלה לקיים "דע את אלוקי אביך" (דברי הימים א' כ"ה, ט'), והרבה פעמים נהיה אצלו קושי כשרואה שאמנם מתמלא בדיעות רבות של כל השתלשלות הספרי וכו' אך לא מרגיש ולא מוצא בהן אור האלוקות שבתוכן,

סיני לשתי פרשיות יתרו ומשפטים והכניסה התורה את כל דיני ממונות בתוך מעמד הר סיני. והשיב מו"ר שזהו עיקר העבודה להתרגל ללמוד דיני ממונות בדבקות ובהכרת ה' לנוכח עיניו וכמו במעמד הר סיני כדברי חז"ל (ברכות כ"ב ע"א) מה להלן באימה וביראה וברתת ובוזע וכו', ועיקר הקושי ללמוד כן הוא בלימוד הסוגיות העמוקות של דיני ממונות, ולסיוע לעבודה זו סידר ה' את הפרשיות דדיני ממונות בין ב' פרשיות דמעמד הר סיני. וקושר ענין זה להנ"ל דבימינו אין עושים חליצה בסנדל, וביאר מו"ר שאיתא בזה שסנדל הוא בעולם עשיה, משא"כ מנעל הוא מט"ט שהוא בעולם היצירה, היינו שבימים הקודמים היו להם כח להמשיך גילוי אלקות עד למטה בעולם עשיה, משא"כ בזמנינו שנחלשו הדורות קשה להמשיך הגילוי עד העשיה וממשיכים רק עד יצירה (ואמר שכמו כן איתא בזהר על מגילת רות שבימים הקודמים שהיו במדרגה גבוהה היו עושים קנין חליפין "במנעל" שהיה רומז על השכינה למטה, אבל אח"כ שנחלשו הדורות היו קונים רק בקנין "סודר", וזה בבחי' הקושי שיש לנו ללמוד דיני ממונות שבעולם העשיה באופן של דבקות בה'. וכן קושר ענין זה לענין הקושי להתגבר על תאות האכילה ולאכול בדבקות שהוא ג"כ אותו קושי להוריד את האור האלקי עד העשיה, וזה עיקר העבודה.

ל] [ובהזדמנות אחרת פירש עפ"ז מאמר חז"ל (הגיגה י"ג ע"ב) שבחורבן ביהמ"ק נתמעטו למלאכים שתי כנפיים, ואיתא מחלוקת בגמ' האם שתי הכנפיים שנתמעטו הן השתיים האמצעיות או התחתונות, ופירש עפ"י מה דאיתא (זהר פרשת פקודי דף רמ"ז) דשש הכנפיים של המלאכים הן כנגד ששה סדרי משנה ולפי"ז

דרגת מט"מ ששם יש הענין שפעמים אסור ופעמים מותר פעמים כשר ופעמים פסול פעמים טמא ופעמים טהור (וזהו פרשת בראשית דף כ"ז ע"א וברעיא מהימנא פרשת כי תצא דף רע"ז ע"א) ומשרע"ה צריך להעלותו לבחי' "ובשביעית יצא לחופשי חנם" היינו להעלותו לבחי' של שבת לבחי' מנוחה (עי' ליקו"מ ח"א תורה ע"ט בענין תשובה שבבחי' ימות החול ותשובה שבבחי' שבת).

לד' בדברי רש"י בריש הפרשה שתשים סנהדרין אצל המזבח, הזכיר

מו"ר מה דאיתא (וזהו פרשת פקודי דף רנ"א ע"א) שבהיכלות העליונים נמצאים הע"ב דיינים דסנהדרין בהיכל הזכות שהוא כנגד ספירת הגבורה, ותמה קצת מו"ר שהלא איתא (מו"ק כ"ח ע"א) שבני חיי ומוזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל היינו בספירת הכתר שהיא נקראת מזל העליון וא"כ מה יש עוד לסנהדרין שבהיכל הזכות לדון חוץ מבני חיי ומוזוני, ותירץ שצ"ל שאף שכללות בני חיי ומוזוני ממזל העליון אך על הפרטים דבני חיי ומוזוני דנים בסנהדרין שבהיכל הזכות (והזכיר שהצדיקים אומרים שהשירים של הצדיק מסוגלים לבני חיי ומוזוני, וכמו שאמר ר' איציקל זי"ע על דברי דהע"ה (ברכות ג' ע"ב) שכשאמרו לו חכמי ישראל עמך ישראל צריכים פרנסה אמר להם "פשטו ידיכם בגדוד" שמרמז שיחטפו שירים מהצדיק, וכן בענין בני ידוע שצדיקים אמרו שהעצם מהשירים מסוגל לבני (שבידיש נקרא העצם ביון) והבשר מסוגל לבת (שהבשר שהוא אדום מרמז על בחי' דין וכן בת היא בסוד ספי' המלכות שבבחי' דין), והזכיר בקיצור עוד שבני חיי ומוזוני הם כנגד שלוש הברכות שבברכת כהנים שמתחילים י' י' (יברכך, יאר, ישא) וסיים שכל החסרונות בבני חיי ומוזוני הם מחסרון בתורה

וכשמתגבר האדם על מניעות אלו ומקבל עול התורה ומתמיד בה אפילו שהרבה דברים נראים לו לא ברורים ולא מסודרים, זוכה אח"כ לבחי' "פתאם יבוא אל היכלו האדון" (מלאכי ג', א') (כמוכא ענין זה בשם המהר"י צמח), והיינו שפתאם מתגלה עליו אור השכינה שמסדר לו את כל ריבוי הידיעות שהיו במוחו מקודם בבחי' בלבול וללא סדר ונהיים כולם מסודרים וכל דבר על מקומו בא בשלום וזה מגיע באופן של הארה מלמעלה בבחי' יגעת ומצאת תאמין, וכן מי שמחפש באמת אור האלקי שבתורה"ק כשזוכה להארת השכינה מתהפך כל ריבוי הידיעות היבשות (כביכול) של לימוד הקבלה לגילוי אור השכינה שמתגלה בתוכם, וכמו שהאריך מו"ר בזה במקו"א בביאור מאמר רבב"ח "כד חם גביה אתהפיק" (בבא בתרא ע"ג ע"ב) (ולא הודפס עדיין).

לב' ועפ"י פירש שהתורה מלמדת אותנו שצריך לומר "נעשה ונשמע"

ולקבל עול תורה בהתמדה אף שהתורה נראית בבחי' עירוב פרשיות ואין מוקדם ומאוחר בתורה, נעשה זה דייקא כדי להכניס את האדם בבחי' קבלת עול מלכות שמים שבבחי' נעשה ואח"כ יזכה עי"ז לנשמע שבבחי' ההכנה והבהירות שמקבל זאת במתנה מלמעלה.

לג' אחד התלמידים שאל מדוע פותחת

התורה הפרשה במצות עבד עברי שהיא מצוה שאינה נוגעת לרוב בני אדם ובימינו אינה נוהגת כלל ולא פתחה במצוות אחרות שבפרשה שיותר שכיחות ונוגעות למעשה, וענה מו"ר בקצרה עפ"י דברי בעל התניא שמפרש ש"כי תקנה עבד עברי" הולך על משרע"ה שהוא צריך לקנות ולהעלות כל יהודי שבבחי' "שש שנים יעבוד" שמונה עדיין בדרגת ששת ימי החול שהיא

וכשנשלם החיסרון בתורה נשלמים כל החסרונות).

לה] ופירש מאמר חז"ל הנ"ל בדרך עבודה"י עפ"י דברי ספר ברית מנוחה בהקדמה עפ"י דברי חז"ל (בבא בתרא כ"ה) שהעולם כאכסדרא שפרוץ בצד צפון, וכתב הברית מנוחה שבפירצה זו אפילו אנשי השם נופלים, וביאר זה עפ"י מה דאיתא שהקב"ה ברא העולם באורייתא, והתורה הרי פותחת באות ב' שהיא פרוצה לצד צפון, והרמוז בזה על תאות האכילה שהיא נרמזת בשולחן שהיה בצד צפון, ובתאווה זו נופלים אפילו אנשי השם, שמאד קשה לתקן תאות האכילה כמו שהעיד רבינו"ל ואמר שאף צדיקים גדולים לא זכו לתקן תאווה זו רק בזקנותם, והעצה היעוצה בענין זה היא כמו שיעין המגיד מישרים (בספר מגיד מישרים פרשת בהר) להבית יוסף שיהרהר במשניות בזמן האכילה ובזה תיחשב אכילתו כקרבתו ונסכים לפני הקב"ה (ובכח"ה סי' קנ"ז אות ט"ז כתב דלאו דווקא משניות אלא ה"ה בד"ת אחרים ומה שאמר המגיד משניות הוא מפני שמרן הב"י היה רגיל בהם, וכן כתבו להרהר בד"ת בשעת האכילה בראשית חכמה בשל"ה חק' וברבינו בחיי) וע"י שמהרהר בדברי תורה בזמן האכילה מתקן האכילה שלא תזיקנו [ובבחי' דברי הגמ' (קידושין ל' ע"ב) "כל זמן שרמיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך" וכו'], וזהו הענין של שתשים סנהדרין אצל המזבח היינו בשעת האכילה תזכר את יצרך המתאווה ע"י שתשים שם את הסנהדרין היינו לימוד התורה שתציל אותך מתאווה היצר.

לו] עוד הזכיר בענין הכנעת תאות האכילה את עצת מוהרנ"ת זי"ע (ומוכח בספר לחם הפנים) [ופעם יעין מו"ר למי שביקש עצה על תאות האכילה שיקבע

שיעור קבוע בלימוד ספר הק' לחם הפנים שמלקט כל העצות ממוהרנ"ת בענין זה וכבר הובטחנו שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, עוד יעין להנ"ל לעיין בקונטרס "אכילתו של אדם" שהוציאו תלמידי הרה"צ הרנד"ק שמוסד עפ"י ספר הנ"ל וערוך בלשון קלה ושווה לכל נפש] שמבאר שיעקר קדושת האכילה היא ע"י אכילה במתינות, ומבאר שע"כ תקנו חז"ל כל מיני הכנות לאכילה בפרט באכילת לחם שהיא עיקר חיות האדם שהצריכו חז"ל נמ"י בכלי כשר ובכל מיני זהירויות בפרטי הנטילה, ותקנו לברך ברכות הנהנין בכוונה לפני האכילה, שע"י כל אלו ההכנות יזכה לאכול במתינות ולא בהלעטה ורעבתנות כעשו הרשע שאמר "הלעיטני נא" וכו' [ושאל א' מהתלמידים שיודע מעשה שהורה מו"ר לאחד לקרוא סיפורי צדיקים באמצע באכילה ומדוע לא הורה לעיין בדב"ת, וענה מו"ר שאמנם סיפורי צדיקים נחשבים ג"כ כמעשה מרכבה, אך האמת שזו היתה הוראה פרטית].

לז] וביאר מו"ר שבזה יש לבאר הטעם למה הרש"ש זי"ע שינה סדר הזמירות בליל שב"ק מהסדר שסידרו האריז"ל, שהאריז"ל תיקן לומר הזמירות בסוף הסעודה (שער הכוונות דרושי ליל שבת ענין השולחן) והרש"ש בסידורו סידר לאמרם בתחילת הסעודה (עי' כה"ה סי' רס"ב אות ח' ובספר נשמת שבת סי' קפ"ז) שע"י שישירו הזמירות הרי זה ג"כ בחי' המתנה לאכילה ובזה יקבלו כח המתניות שעל ידה עיקר קדושת האכילה, והסביר שהמתניות היא בבחי' ס"ג מוחין של מתינות, ובאמת האכילה לא צריכה להימשך הרבה זמן וכמו שהרה"ק מוידמושוב זי"ע היה אוכל במהירות עצומה משום שהמוחין הק' של המתניות היו לו כבר בפנימיות.

לה] והאריך בענין המשניות (שלחם יש כח במיוחד להכניע את התגרות

היצה"ר וכנ"ל מעצת המגיד להב"י ונרמזות כמה בפרשתנו וכדאי מהאריז"ל (ליקוטי תורה) עה"פ "שש שנים יעבוד" דמרמז על ששה סדרי משנה עיי"ש, דהן מעלות את האדם שנמצא בבחי' פעמים טהור פעמים טמא פעמים כשר פעמים פסול וכו', אלא שאמר חידוש שאף שבידוע מהאריז"ל (בכוונת חוק לישראל) הששה סדרים מתחלקים כגד שש הספי' חג"ת נה"י מלמעלה למטה (זרעים - חסד וכו'), אך י"ל הבחנה נוספת שהששה סדרים הולכים עפ"י סדר ו' ההיכלות שבעולם הבריאה, שהרי המשנה היא אותיות נשמה - בינה, שהיא כנגד עולם הבריאה, שהם באופן אחר מסדר הרגיל דהספי' ונכתוב סדר ההיכלות מלמטה למעלה וכנגד איזה ספי' הן היכל לבנת הספיר כנגד ספי' יסוד מלכות, היכל עצם השמים כנגד החוד, היכל נוגה כנגד הנצה, היכל הזכות כנגד הגבורה, היכל האהבה כנגד החסד, היכל הרצון כנגד התפארת] שבאופן זה מוסבר הקשר בין הסדרים להספי' בדלהלן.

לט] וביקש שיביאו ששה סדרי משנה לפניו והקריא מתוכם

המסכתות שבמשניות, והראה שיש בענין זה דבר פלא שגילה הגאון ר' ראובן מרגליות בספרו יסוד המשנה, שבכל הסדרים (היו מסדר זרעים) סידר רבינו הק' את המסכתות באופן שהמסכתות שיש בהן ריבוי פרקים הם בתחילת הסדר והמסכתות שיש בהן מעט פרקים בסופו (וזה עפ"י הידוע שבסדר נזיקין ג' הבבות נחשבות כאחד), ורק בסדר זרעים אין הסדר כן, ששם הסדר: ט' (ברכות), ח' (פאה), ז' (דמאי), וזה עדיין כמו בכל הסדרים, ואח"כ בג' המסכתות הבאות ט-י-יא, וזה להיפך

מכל הסדרים, ואח"כ ממשיך ה-ה-ד-ג כמו כל הסדרים.

מ] וביאר הענין עפ"י הנ"ל, שהנה סדר זרעים הוא כנגד ספי' המלכות, ומוכן הענין עפ"י הידוע שהארץ היא בספי' המלכות, שמקבלת הארץ את כל הזרעים כמו ספי' המלכות שמקבלת את כל הספי' (ובהיכלות יסוד ומלכות הם ביחד).

וסדר מועד הוא כנגד החוד, וכידוע שכל הימים טובים הם תיקון החוד (כמו שהאריך בזה בדרושים ארוכים שבספרי ים החכמה במאמר "תיקון הימים טובים").

וסדר נשים הוא כנגד הנצה, שבידוע איהו (ז"א) בנצה, והמוחין של הז"א הם מהבינה - אמא, בסוד "כונן שמים (ז"א) בתבונה" (משלי ג', י"ט), וע"כ סדר נשים שבבחינת אמא הוא בסוד הנצה וואו"ל גם על פי פשט שכל החיוב לישא אשה כדי לקיים מצות פ"ו ולהוליד ילדים שע"י זה ישאר ממנו השארה קדושה לנצה שילמד את בניו דרך ה' והם ילמדו את בניהם אחריהם וכו'.

וסדר קדשים הוא כנגד היכל האהבה, כידוע שקודש היא בחכמה שבקו ימין שהיא בבחי' היכל אהבה.

וסדר טהרות הוא כנגד היכל הרצון, שטהרה היא בדעת שבקו האמצעי שעולה להיכל הרצון.

מא] וביאר בשם הגר"א זי"ע החילוק בין קדשים (שכנגד היכל האהבה) לטהרות (שכנגד היכל הרצון), שבבחי' האהבה אף שאוהב את ה' יש עוד מקום בלבו לאוהב עוד דברים, משא"כ רצון עניינו שיש לו רק רצון אחד לאבינו שבשמים ונטהר לגמרי מכל רצון אחר.

וא"כ המסכתות האמצעיות שבסדר זרעים הן כנגד י"ג מידות הרחמים, וביגמה"ר יש תיקונים שהולכים באור חוזר ע"כ ג' המסכתות האמצעיות שבסדר זרעים שכנגד היגמה"ר הולכות בבחי' של אור חוזר.

ענין שבת שקלים

מה [הזכיר החידוש הגדול של זקינו רעק"א (שו"ת רעק"א מהדו"ק סי' ט' ובהגהותיו לשו"ע או"ח סי' ק"ו) זי"ע בשם שו"ת בשמים ראש (סי' פ"ט) [שאף שהחת"ס קרא לספר הזה כזבי הראש שמסבר שהוא מזויף וכן סבר האבנ"ז ועוד, אך רעק"א (וכן הנובי" והשדי חמד ומהרש"ם ועוד) סברו שהוא ספר אמיתי], שהיות שנשים לא היו שוקלות מחצית השקל ואין להן חלק בקרבנות ציבור, ע"כ פטורות המה מתפילת המוסף דאינה באה אלא לזכר חיוב קרבנות, ומהרש"ם בדע"ת (סי' רפ"ו) תמה על כך דא"כ כהנים ופחותים מכן כ' ייפטרו מתפילת המוסף שהרי גם הם לא היו שוקלים מחה"ש, ועי' בתורה תמימה שמסיק לפי"ז דכיון דקיי"ל כל הפטור מן הדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן א"כ לשיטות דפחות מכן כ' פטור ממחצית השקל אין לאיש פחות מכן עשרים לעבור לפני התיבה תפילת המוספין להוציא את הציבור, ומסיים שהוא דבר חדש ונפלא מאד וצע"ג, עכ"ד וועיין בריה בשמים סי' פ"ט מה שמתרץ על המנהג שאין נזהרים בזה, ושאלו למור"ר והלא כל התפילות הן כנגד הקרבנות שנלקחו מהשקלים ולא רק תפילת מוסף, וענה שכל התפילות יש גם ענין דאבות תקנום משא"כ תפילת מוסף שלכו"ע נתקנה רק כנגד הקרבנות וועיין בשארית יעקב עמ"ס מגילה דף ט"ז שמאריך לתרץ בשם כמה אחרונים שאף אלה שלא היו צריכים לשקול שקלים היו השקלים מכפרים עליהם כמוכח מתוס' שם, ובה

מב [הק' אחד מן התלמידים דהלא ידוע שהקדושה למעלה מטהרה, ומדוע במשניות טהרות יותר גבוה מקדשים, ותירץ מו"ר שהיות שכל הששה סדרים הם כנגד היכלות שבבריאה הרי בעולם הבריאה טהרה שכנגד היכל הרצון יותר גבוהה מהקדשים שכנגד היכל האהבה וועיקר ההסבר בזה עפ"י האריז"ל שבבריאה הוא סוד הנשיקין שהוא ראש התפארת ולפיכך זה למעלה אפי' מהאהבה, ובביאורו פירש הגר"א כנ"ל שכיון שבועולם הבריאה הרי יש עדיין חשש ומקום לאחיות הרע, הרי באהבה יש מקום שתאחו בלבו אהבה לדבר נוסף מלבד אהבת ה', וברצון נטהר לגמרי מכל רצון אחר, ומה שידוע שקדושה למעלה מטהרה זה קאי על עולם האצילות שהוא הקדושה האמיתית שהחכמה שם למעלה מהבינה והדעת שהיא מטהרה.

מג [ועפ"ז הסביר מו"ר דבר פלא הנ"ל מדוע בסדר זרעים שכנגד ספי' המלכות אין הענין כמו בכל הסדרים שקודם מסודרות המסכתות שיש בהן ריבוי פרקים ואח"כ אלו שיש בהן מיעוט פרקים, היות שהמלכות היא בבחי' אור חוזר העולה מלמטה למעלה, וע"כ שם אין פותחים במסכתות הגדולות ויורדים אח"כ למסכתות הקטנות שבבחי' מלמעלה למטה.

מד [ועוד הוסיף לבאר מדוע דוקא בג' המסכתות שבאמצע הסדר (כלאים שביעית ותרומות) שם משתנה הסדר (שכלאים שיש בה ט' פרקים היא לפני שביעית שיש בה י' פרקים ולפני תרומות שיש בה י"א פרקים) עפ"י חידוע שהשם שכנגד סדר זרעים הוא השם של אב"ג ית"ן, שאיתא שמתחלק לשלשה חלקים א"ב ג"י ת"ן, והביאור שאב הרחמים יתקן ב"ג מידות הרחמים את השבירה והניתוץ שמרומזת בתיבת ת"ן,

מרמזו על תיקון החטאים ע"י מצות צדקה כמו שהאריך בעל התניא באגרת התשובה כדברי הפסוק "וחטאך בצדקה פרוק", אך התקשה משה איך אפשר לתקן את בניי אחרי נפילה גדולה כל כך באיזה נתינה קטנה של מחצית השקל. וכן התקשה איך לחדש את כנסת ישראל שבבחי' הלבנה שמתמעטת ומתמעטת עד שמתמעטת לגמרי איך אפשר שיהיה להם תיקון ע"י התחדשות הלבנה ולחקים אותה ממיעוטת. ואמר ה' למשרע"ה בענין המנורה השליכנה לאור ותיעשה מאליה, ופירש הענין בסוד ההתקשרות לצדיק האמת שע"י נעשים כל התיקונים באופן מהיר כל כך שנראה שנעשה הכל מאליו.

מח' ובענין תיקון המטבע דמחצית השקל הזכיר הפירוש הידוע [ששאל הרה"ק מקוצק להחידושי הרי"ם שיאמר לו איזה חידוש, ואמר לו החידושי הרי"ם פירוש דלהלן בשם איזה יהודי פשוט מגרמניה, והתפלא הרה"ק מקוצק איך זכה יהודי פשוט לפירוש אמיתי ובפרט יהודי מגרמניה, עד שנודע לו שיהודי זה מהדר הרבה במצות הכנסת אורחים בהתלהבות ואש קודש והבין שלכן זכה לפירוש אמיתי זה] שהקב"ה הראה למשרע"ה מטבע של אש, היינו שעיקר התיקון ע"י שנותנים בניי את הצדקה בהתלהבות ובאש קודש, וכדאיתא ששם מ"ב הוא השם המתקן את השבירה, וידוע ששם מ"ב הוא בבחי' אש קודש שהוא השם שבו עושים את כל העליות למעלה (כידוע מכוונות קרשעהמ"ט ועוד) ובבחי' אש העולה מלמטה למעלה, והיינו שע"י האש קודש ובפרט בנתינת הצדקה בהתלהבות ובשמחה ובאש קודש אפשר לתקן את הנפילות וההסתרות הגדולות ביותר.

מיושב איך מתפללים הכהנים והפחותים מבני כ' תפילת מוסף לפני העמוד, וכן י"ל עפ"י מה שכ' הגרעק"א שם שאף שפטורים הנשים מ"מ קיבלו עליהם כחובה וה"נ י"ל בכהנים ובפחותים מבני כ'.

מו' הזכיר בשם כ"ק האדמו"ר מקרעטישניף זי"ע שהיה אומר בטיש של שבת שקלים בשם הרה"ק מוהר"פ מקוריץ זי"ע (מדרש פנחס) שמתנגעג כל השנה לארבע הפרשיות שבהם אפשר להתראות עם גא-ט ב"ה, והסביר מו"ר שארבע הפרשיות הן כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה ב"ה [ופירש הקדו"ל שקלים - ה', בסוד ששקל גימ' נפש. זכור - ו' בחי' זכר. פרה - ה' ראשונה בבחי' תשובה (בינה). החודש - י', שמתחדש ע"י חכמי הדור שבבחי' החכמה], ושאל אחד מהתלמידים א"כ איך עושים שבת הפסקה באמצע ארבע פרשיות והלא אסור להפסיק באמצע שם הוי"ה, וענה שאיתא מחידושי הרי"ם ששבת הפסקה היא כדי ליתן רווח להתבונן בין פרשה לפרשה וא"כ הוי כמו הפסקה בתפילה לצורך יהודים שאיתא מהקאמרנער שאפילו הפסקה כל היום אינה נחשבת הפסקה.

מו' דיבר בענין שלשה דברים שנתקשה משה מנורה שקל החודש (ר"ת משה) וביאר הענין שמשרע"ה התקשה איך אפשר להאיר ולתקן ולהחזיר בתשובה את כל נשמות ישראל, שכידוע ששת קני המנורה מרמזים על נשמות ישראל שמתחלקים לששה סוגים כדאיתא במאמרי בעל התניא, ותיקונים ע"י אהרן הכהן שהוא הצדיק שמעלה את נשמות ישראל, והתקשה איך נעשה התיקון הזה, וכן התקשה משרע"ה אחרי חטא העגל שאמר לו השי"ת שהתיקון ע"י הוא נתינת מחצית השקל, שזה

מנא] וסיפר ע"ז בשם האדמו"ר מספינקא מארה"ב זצ"ל שאמר ע"ע שהוא הגדול ביותר בדור במעלת נתינת צדקה, שאף שיש עשירים גדולים שנותנים לצדקה סכומים עצומים הרבה יותר ממנו (שהוא לא היה עשיר), בכ"ז היות שהוא נותן הצדקה בהכנה הרבה וביחודים קדו' ובהתלהבות אש קודש וכו' הרי ריבוי האיכות שבנתינת הצדקה שלו גוברת על ריבוי הכמות שבנתינת הצדקה של העשירים הגדולים.

נ] והסמיק לזה את דברי ר' איציקל בשם הרה"ק משינאווא שהיה אומר עה"פ "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", וז"ל קיבידיש אש (אפייער) תמיד (שטענדיג) תוקד על המזבח (ואל ברענען אף די הארץ) לא תכבה (ואל זיך נישט אויסלעשן אפי' מען איז נכשל גיזארן אין עבירות חמורות רח"ל) היינו שהמזבח מרמז על לב האדם, שע"י האש קודש שיבעיר בלבו תמיד אפשר לתקן את הנפילות הגדולות ביותר [אולי הכוונה לפרש הפסוק כדברי המגיד הגדול שאמר לבעל התניא (כמובא בהיום יום כ"ט אד"ש) שע"י האש "לא" תכבה שע"י האש יכבו כל העניינים השליליים שבבחי' לא], וסיים שהשי"ת כביכול אוהב האש קודש כדאיתא בפסוק "עתיק יומין יתב וגו' כרסיה שביבין די נור גלגלוהי נור דלק" (דניאל ז', ט) – אש בוערה (רש"י שם).

נא] ואמר בשם הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זי"ע לרמז את שם מ"ב בפרשת כי תשא, שהגימ' של שם מ"ב הוא ג' אלפים תש"א, וזה מרמז "כי תשא" שתיבת "כי" מרמזת על ג' אלפים (ע"י העלאת העשירות למאות ולאלפים) וביחד הוי כי תשא בגימ' שם הנ"ל.

נב] וענין תיקון הלבנה היינו התיקון של ההתחדשות התמידית, בסוד דברי רביז"ל שחידוש כמוני לא היה מעולם, והפירוש הוא שגילה שעיקר גדולת צדיק האמת שמחדש עצמו בכל זמן, ותיקון של ההתחדשות הוא למעלה מכל התיקונים ואין לנו השגה בזה כמו שאין לנו השגה בצדיקי אמת. וזה בחי' מצות קידוש החודש, שאפילו אחרי נפילה ומיעוט הגמור אפשר למצוא נקודה טובה שעל ידה אפשר להתחיל להתחדש מחדש כמו הלבנה שאחרי המיעוט הגמור יש מולד חדש כמו נקודה קטנה שממנה נבנית אח"כ כל הלבנה.

נג] עוד פירש הענין בדרך רמז שהתקשה משרע"ה בסוד איך אפשר לחיות בב' הבחנות בבת אחת, שמצד אחד יש לדעת שה' עושה הכל ומצד שני אנו צריכים לחיות עם הבחירה שכל דבר הוא בבחירתנו, ומנורה מרמזת על החלק שהקב"ה עושה הכל שעולה האש שבה מאליה, וכן האש שהוא בראש המנורה מרמז על השכינה שבראש האדם שהיא עושה הכל, ומאידך קידוש החודש מרמז שאנו מקדשים את החודש והכל תלוי בבחירתנו, ואיך אפשר לחיות בב' הבחנות הסותרות זל"ז בב"א, וע"ז הראהו ה' מחצית השקל שבסוד הדעת כדאיתא ששורש המחצית השקל הוא מפלגותא דשערי שבאמצע הראש (ששם יש מקום עגול שנראה כמו מטבע) שבבחי' הדעת, שע"י הדעת המחברת אפשר לחיות בב' ההבחנות ביחד [שאף שיש לו בחירה על הכל אעפ"כ יודע שצריך סיוע מה' על הכל ובוחר בבחירתו לבקש שיוליו ה' בדרך הטובה בכל ענין, ובאופן יותר גבוה הר"ז בבחי' הבחירה בידיעה שגילה הבעש"ט (בסוד שם ככ"ה ואכמ"ל)], ובוה בעצמו התקשה משרע"ה איך זוכים להדעת הגבוהה הזאת והתי' כנ"ל

שע"י האש שהיא ההשתוקקות יכולים לזכות לדעת הזאת.

נד] אייתו קמיה קוגעל רותח והזכירו את מנהג כ"ק אדמו"ר מקרעטשניף זי"ע לחלק שיריים מחקונגעל כשהוא רותח, ואמר מו"ר שהוא מהדר ע"ע לכתחלה שלא לאחוז שום דבר אוכל גוש רותח בידו, משום שהושש להשיטות דלהלן שבע"ה חי יכול להפליט, וא"כ יש חשש שדבר הגוש הרותח שדינו ככלי ראשון לכמה פוסקים (מהרש"ל הובא בש"ך יו"ד סי' ק"ה סק"ח ובמג"א או"ח סי' ש"ח ס"ק מ"ה והובא דבריו במ"ב סי' ש"ח ס"ק מ"ה ועוד) יפליט מבשר האדם, והלא קי"ל ביו"ד סי' ע"ט ס"א שבשר האדם אסור באכילה מדאורייתא (ועיין קה"י חולין סי' י"ג שמציין כל השיטות בזה).

נה] וסיפר ע"ז מעשה מהרב בעל ההפלאה זי"ע (הובא בשו"ת חת"ס על גאון אחד מהולל מאד ובשו"ת יד אלקור סי' קכ"ה כתב שהוא זקינו בעל ההפלאה וכ"כ בשדי חמד) שהשאלה הראשונה ששאלוהו כשנהיה רב, שנפלה תרנגולת חיה לתוך סיר המאה והתבשלה שם ומתה, ופסק לשפוך החמאה, ורעשה כל העיר והלא קי"ל שבשר עוף בחלב מותר בהנאה וא"כ היו יכולים למכור החמאה לנכרי, וענה ההפלאה שאע"פ שמצד דיני בב"ח הר"ז מותר בהנאה אך כיון שנפלה התרנגולת חיה הרי נבלע בחמאה טעם של אבר מן החי שאסור אף לנכרי. והחת"ס שמביא מעשה זה בשו"ת שלו (סי' צ"ד) מסיים שהיה נראה לעיין תחלת ההוראה לא היה מטעם אבר מה"ח, וכשגגה יצאה מלפני השליט, אך לא יאונה לצדיק כל און הזמין לו השי"ת תירוץ לשזביה מכיסופא (וכן רואים בגמ' בכמה מקומות (גיטין כ"ט ע"ב וע"ז ע"ב, ב"מ צ"ז ע"א, עבודה זרה כ"ב ע"א) שרבה טעה בתשובותיו והתבייש מזה ואח"כ

התברר שהיו התשובות נכונות עפ"י האמת] ומדייק החת"ס ממעשה זה שסבר ההפלאה שדבר חי יכול להפליט ולהבליע דלא ככמה פוסקים שהולקים ע"ז [והלבושי מרדכי ח"ג יו"ד סי' ל"ג דחה שבמעשה הנ"ל כשמתבשלת התרנגולת בתוך החמאה חלקים ממנה כבר מאבדים כח החיות ויש להם כח להפליט ולהבליע, ויש לחלקם הללו דין איסור אמה"ח היות שמחוברים עדיין לחלק הפנימי של התרנגולת שהוא עדיין חי].

נו] אחר מן התלמידים שאל קמיה רבי שראה את ילדו מוציא שיערה מכוס תה והזכירו שזה אסור משום מלאכת בורר והורה לו לשפוך הכוס תה, וסבר מו"ר שהכוונה שהוציא השערה עם מעט משקה, ואמר דלכא"ו זה תלוי במח' הידועה של המ"ז (סי' ש"ט ס"ק י"ג) ובעל התניא (בהלכתא רבתא לשבתא שבסידור הרב) לגבי זבובים שנפלו לתוך הכוס דלעת המ"ז שרי להוציאם בכפית עם מעט משקה, ולבעל התניא הוי כל המשקה שסביב לזבוב ג"כ כפסולת ואסור, ומכיון שהדבר תלוי במחלוקת הרי אף שלגבי עצם הפעולה הרי ודאי דספק דאורייתא לחומרא אך לגבי הכוס תה נראה שאינה נאסרת כדיון כל מלאכת שבת באופן שיש בו מחלוקת הפוסקים שלגבי איסור הנאה ממלאכת שבת שהוי איסור דרבנן נקטינן לקולא כדאיתא בפוסקים.

נז] וסיים בדרך צחות די"ל "פורים תורה" להוכיח מהדלטוריא של המן לאחשורוש כשיטת המ"ז, שהרי טען המן לאחשורוש (מגילה י"ג ע"ב) שבנ"י עושים כל ימיהם שה"י פה"י (שבת היום פסח היום), וא"כ לכאורה קשה איך סתר המן את דבריו וממשיך שכשנופל ליהודי זבוב בכוס מוציאו ושותה המשקה (וכשהמלך נוגע בכוסו זורקו) והרי אם בנ"י עושים כל ימיהם כשבתות הרי

בשבת אסור להוציא זבוב מהכוס, אך להט"ז אתי שפיר שסתם הוצאת זבוב מכוס היא ע"י כף שבזה יוצא עם הזבוב עוד משקה ושרי להט"ז.

כ"ק אדמו"ר הבית ישראל זי"ע

נח] דיבר אודות כ"ק האדמו"ר הבית ישראל זי"ע (שהיאצ"ט שלו חל בשבוע זה) והזכיר חידוש ממנו שמביא הגר"מ שטרנבוך שליט"א שזכה ללמוד עמו בחברותא (ומעיד ע"ע גודל הקדושה וההתעלות שהיו לו מלימוד זה) על הא דאיתא בחז"ל שאפילו עבד לרוין לפניו וכו' וחידש הבית ישראל שדין זה אינו מדין צדקה אלא מדין חסד, וא"כ אי אפשר ליתן לעני עבד לרוין לפניו מכספי צדקה, והוא חידוש.

נמ] והזכיר שהבית ישראל כמעט לא היה מדבר בלימוד עם בני אדם רק היו כמה אנשים קבועים שאיתם היה מדבר בד"ת אך עיקר ההשפעה שהשפיע בעולם היתה ע"י שמסר נפשו לקדש נשמות ישראל ועד היום יש הרבה בני אדם שבחיזוניהם לא ידוע שיש להם קשר עם חסידות וכו' אך מעידים ע"ע שהבית ישראל הכנים בהם קדושה וטהרה שמשפיעות עליהם עד היום.

ס] והזכיר הפירוש של הבית ישראל שהבא לטהר מסייעין אותו שזוכה לחברים טובים, ועפ"ז פירש מו"ר שמתפללים "ואל ישלח בנו יצר הרע והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע ודבקנו ביצר

הטוב" וכו', ולכא' מדוע אין מסיימים ודבקנו ביצר הטוב ובחבר טוב כמו שהתחילו לבקש להתרחק מיצר הרע ומחבר רע, אלא שזה נכלל בהבטחה שמסייעין אותו שכשיהיה מתרחק מצידו מחברים רעים יש לו הבטחה שישלחו לו מן השמים חבר טוב.

סא] אחד מן התלמידים שאל דבימינו שהבית ישראל איננו עמנו מהי העצה, ויהי כמשי"ב, דהבית ישראל היה נותן מכות כידוע (או שולח שלוחים לתת מכות) למי שראה שנכשל בענייני קדושה ח"ו, ועכשיו צריך אדם להכות לעצמו, והעיקר להתחזק במה שהיה מזהיר הבית ישראל להתרחק מחברים רעים (וכיון שהזכיר קודם את ענין הבורר שהעצה היא שמותר לשפוך הזבוב מהכוס ע"י ששופכים איתו מעט משקה, אמר להשואל הנ"ל שגם בזה יש רמז אוי לרשע ואוי לשכנו שאף משקה הטוב שופכים ביחד עם הזבוב כיון שנמפל אליו ורואים מזה כמה צריך להיזהר לא להיות בשכנות של חבר רע שלא ינזק מחמת זה שיורקו אותו ביחד עם חבריו הרע ח"ו).

סב] עוד אמר שאצל הבית ישראל התקיימו דברי הרר"א מליז'ענסק זי"ע שצדיק שעבודתו את ה' ביראה גדולה מפיל אימה ופחד על כל סביבותיו, וכידוע גודל הפחד ה' שהרגישו כל הנמצאים בד' אמותיו של הבית ישראל שתיכף כשהיה יוצא מפתח חדרו לביהמ"ד היתה נופלת אימה ורעדה ופחד ה' על כל אלפי המסתופפים בצילו כידוע (ואיתא שם שיש צדיקים שעבודתם בקו האהבה שמורגש סביבותם בעיקר הרגשת אהבת ה' ושמחה).

יום השבת

"וספרה לו שאינה רוצה שום שדוך מחמת ההתקשרות עמו, ואמר לה: מה נעשה ואביך

סג] בקידושא רבא ביאר בספר הק' סיפו"מ (מעשה ב')

היא שיש לו רק קצת רמזיה משם הוי"ה ב"ה, ובאמת הס"מ אינו מכיר כל דרכי התורה ומכיר התורה רק בחיצוניות ולא את כולה, ורק הצדיקים האמיתיים יחידי הדורות מכירים כל דרכי התורה וכל פנימיות שם הוי"ה, ובכח זה מנצחים את הס"מ ע"י שנכנסים אל ים החכמה וליחודים העליונים שבכוחם מנצחים את כל הקטרוגים של הס"מ, וכדברי האריז"ל שהבדיקה שבדקים הצדיקים את המגידים אם אינם רעים מהס"מ האם הם יודעים כל התורה כולה, ואם הם יודעים הרי הם בודאי מהקדושה.

סה] והוסיף לבאר את המובא שם בהמשך שנתן לה טבעת היינו שעולים הצדיקים לים העליון ולמקום היחוד העליון ששם מאוחד המחצית השקל התחתון דבנ"י עם המחצית העליון דהש"י (כביכול) ונהיה מענין מחצית השקל טבעת שלימה וכדאי' בספה"ק לבאר כע"ז הפיוט "ושקל (שלם) אשא בבית נכון ונישא" בב"א.

אינו רוצה. ואמרה: אף על פי כן. אחר כך התיעצו שיניחו לפרש עצמם על הים. ושכרו להם ספינה ופרשו בים", וביאר בזה דהקב"ה עשה מציאות של הסתרה שבבחי' המשפט שמקטרגת הסמ"א שאין בנ"י ראויים לשידוך העליון דהש"י עם כנס"י וטוענת שח"ו אין ה' רוצה בשידוך, ולהקב"ה יש נח"ר שהצדיקים מתגברים על המשפט כדברי הוזה"ק דאף שה' אוהב משפט אך האהבה של ה' לבנ"י מנצחת את האהבה להמשפט.

סד] וביאר, דהס"מ יודע ג"כ בחיצוניות את התורה, ובא הס"מ למעון ולקטרג על בני ישראל עפ"י מידת המשפט, שמידת המשפט (תפארת) קשורה כידוע לשם הוי"ה, וטוען הס"מ שהוא מכיר ג"כ את שם הוי"ה [כדאיתא בס' התמונה שכל האותיות דהס"מ מורכבות כל אות מהגמ' של שם הוי"ה, ס' – כ' ו'. מ' – כ' ו'. א – י' ו'. ל' – כ' ו'] וטוען שאף לפי הנהגת שם הוי"ה אין בנ"י ראויים וכו', אך האמת

בחליכה לביתו

בהם אדר, ופירש בשם האמרי יוסף ד'נכסיו' קאי על אורות לאה המכוסים שבהם יש אחיזה של החיצונים, כמו בתפלה שמתגברים מחשבות זרות ולא כבתלמוד תורה שהיא בבחי' אורות רחל המגולים שמסמין עיני החיצונים, והעצה לזה שיטע בהם אדר, דכידוע מהאריז"ל חודש אדר הוא כנגד ספ' היסוד (תשרי – חסד וכו'), והיינו לעסוק בעבודת היחוד, שהיא כנגד ספ' היסוד, ועי"ז מעלים את הזו"ן ליחוד דאז"ל (חכמה – יהוד) ושם משומרת לאה מן החיצונים, כידוע מכוונות דליל שבת דכשזו"ן עולה לאז"ל מקבלת לבוש מדיקנא דאריך ומקוצי דשערא ועי"ז

סו] שנה ופירש על שדיבר בקודשו קודם קריאה"ת דפרשת שקלים על דברי המדרש הידוע על הא דכתיב 'כי תשא את ראש' דמשרע"ה שאל מה יהיה אחרי פטירתו והקב"ה אמר כשיקראו בניך פרשת שקלים אתה נושא את ראשם, וביאר דמיתת משה מרמז על מיתת הדעת וקטנות המוחין, והעצה לזה היא המטבע של אש שע"י האש קודש שבבחי' שם מ"ב כנ"ל שהוא מתקנת את השבירה אפשר להחזיר את המוחין והדעת של משה.

סז] נכנס לבאר מאמר חז"ל שאמרו הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע

נחייית מכוסה לגמרי ושמורה מכל אחיות הקליפות.

סח] נשא דברים אודות כ"ק אדמו"ר הבית ישראל וקטיר בקטירו חדא עם מה דביאר בביאור מס' סנהדרין בענין הדיין האמיתי שצריך להיות בבחי' היסוד המקשר נצח והוד, וביאר דכן היה דרכו של הבית ישראל שהיה בבחי' ספי' היסוד שלחם מלחמות נוראות על ענייני הקדושה, ונכנס דרך היסוד אל הנצח וההוד, היינו מחד גיסא עשה מלחמות גדולות באופן של ניצחון דקדושה לנצח כל הקליפות, ומאידך גיסא עשה הכל באופן של אהבת ישראל גדולה ובהארת פנים מופלאה לכל יהודי, עד שכמעט לא היו לו שונאים שהלך בדרכו של אהרן הכהן (ספי' ההוד) אוהב שלום ורודף שלום וכו'.

סט] וסיפר מו"ר על נפשיה שכשהיה בגיל שבע שנים היה עם אביו במיש של הבית ישראל זי"ע, וישב עם כל הילדים למטה כמנהג גור שבשעת המיש הילדים נמצאים לחוד ואומרים תהילים, וניגש אליו הרה"ג הצדיק הר"ק שליט"א וקרא לו לצד ואמר לו שהוא שליח של הבית ישראל לדבר עם הילדים בענייני קדושה (שמירת העינים והידיים), וסיפר למו"ר שהבית ישראל הזהיר אותו שהלא יש גיהנום גדול ותדע לך שאם לא תדבר עם הבחורים והילדים להסביר להם לשמור עצמם בענייני קדושה כל הגיהנום הגדול יהיה בשבילך, ואמר הבית ישראל לשליח הנ"ל שיעשה זאת אפילו שיפסיד ע"י כך שלא יוכל לבוא למיש, ואמנם הדריך שליח הנ"ל את מו"ר בשמירת הקדושה ואמר דיש לו הכרת טובה לשליח הנ"ל כל ימי חייו.

מלוח דמלכה

ע] אודות הגרמ"מ משקלוב תלמיד הגר"א זי"ע שבשבוע זה (כ"ט שבט) הוא יומא דהילולא דיליה, ואמר שזכה הגרמ"מ דמקום מנוחתו סמוך להאזה"ח הק', וכבר הזכרנו ברשימות הדא"ח שבשבועות הקודמים שנפש הבעש"ט זי"ע שורה בציון האזה"ח (כידוע מנתיב מצוותיך שהבעש"ט היה בחי' נפש דוד והאזה"ח בחי' רוח דוד) והנפש נכלל תמיד ברוח, וע"כ עושה הרמ"מ היחוד בין הבעש"ט להגר"א. והוסיף דעיקר סודות התורה דהגר"א מסר לרמ"מ (וממנו לרי"א חבר) [והיו צדיקים מתלמידי הבעש"ט הק' כהגה"ק מצאנו זי"ע שעסקו כל יום בלימוד ספרי הרמ"מ].

עא] והוסיף שששמע מהגרי"ם שליט"א על מה שהעולם אומרים

שהתחפך המרקטור כשחפרו בציוני הר הזיתים כאשר הגיע לציון האזה"ח הק', הרי כשנמצאים שם רואים שגם ציון הרמ"מ משקלוב נשאר בשלימותו והוא לפני ציון דהאזה"ח והיינו שנעצר המרקטור לפני ציון הרמ"מ משקלוב (ואין זה סתירה למאמר העולם עפ"י הנ"ל שהרמ"מ משקלוב הוא בבחי' יחוד עם האזה"ח הק').

עב] וישא דברו עוד אודות אדמו"ר הבית ישראל וביחד קטירו איתקטר להנאמר בפרשה "ורפא ירפא" ודרחו"ל בגמ' בבא קמא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא, בהקדים מעשה מהאמרי אמת זי"ע שהיה שולח כל החולים לרופא זוטרי שהיה בגור, ושאלוהו והלא הרופא הזה בקושי יודע דברים פשוטים של רפואה ואיך שולח אליו כל הדברים הקשים, וענה האמרי אמת

שבנ"י עושים לה' והיה בבחי' מרגל דקדושה לרגל אחר כל עבודה של יהודי כידוע, וכדאי' מהגר"א בפירושו על משלי שדרך הצדיקים לרגל אחרי עבודות של צדיקים אחרים וללמוד ממעשיהם, וזה שייך בעיקר אצל הצדיקים שהתנקו מכל קנאה רעה (משא"כ אצל סתם אדם שלכתחילה עדיף שלא לחקור אחרי מעשי השני בבחי' המוכא בספה"ק סיפ"מ מדברי התם הקדוש שהיה רגיל לומר "זה מעשה שלי וזה מעשה שלו", ועיין בדברי המהרש"א (כ"ב כ"א ע"א) בעניין קנאת סופרים דדייקא נקטו סופרים ולא חכמים כי מי שהגיע למעלת החכם לא יתקנא בחבירו עיי"ש, ומשמע מדבריו שאף קנאת סופרים אינו דבר טוב לכתחילה), ורק הצדיקים שיש להם אהבה לכל אחד אז יש ענין שיסתכלו המעשים הטובים של כל אחד כדאי' בלקו"מ (ה"א תורה י"ז) שהצדיק מחפש אחרי ההתפארות שיש לה' מכל יהודי וכו', ומכאן זה שהיה רואה הגדולה של כל יהודי היה מעורר רחמים על כל ישראל.

ע"ה] ובדא סליק עניינא, שכאשר יעסקו בני ישראל בתיקון ובחיזוק ענייני קדושה יזכו לכל ההשפעות הטובות, שהיסוד משפיע וכולל כל ההשפעות הטובות, וזו היתה עבודת הבית ישראל ולכן היאצ"ט של הבית ישראל בחודש אדר שהוא חודש היסוד, ובזכות הבית ישראל נזכה לכל הישועות, ובפרט שנזכה לקדושה שזה הישועה האמיתית הכוללת כל הישועות, ולגאולה שלימה אמון.

"מכאן" (והראה באצבעו הק' על עצמו) ניתנה רשות לרופא לרפאות, היינו שעיקר כח של הרופא הוא מהתורה, וכיון שהצדיק שאצלו נמצא כל התורה שולח לרופא זה מקבל בזה כוחות לרפאות, והוסף מו"ר שידוע שרשות הוא בגימ' של שק"ו צי"ת, והיינו שע"י שהצדיק מתפלל תפילות מקבל הרופא רשות לרפאות.

ע"ה] ואמר ששמע מאביו ז"ל מעשה שהיה בזמנו מפורסם והאידנא נשתקע, שאצל הבית ישראל היה ענין זה באופן יותר פלאי, הגיע פעם לבית ישראל יהודי שהיה צריך רפואה גדולה לענין קשה ואמר לו הבית ישראל שילך לרחוב פלוני במספר פלוני ששם יש רופא שיהיה השליח לרפואתך, והלך אליו ונתרפא, אח"כ הלך לבית ישראל להודות לו, ורצה ללכת גם אל הרופא להודות לו, והלך לאותו מקום והיפך הרופא ולא מצא זכר ממנו, ושאל לכל אנשי המקום ואף אחד לא שמע ממנו, ונתקיים אצל הבית ישראל מאמר האמרי אמת הנ"ל באופן יותר עמוק שנתגלה שכל מציאות הרופא הוא רק מהצדיקים [ועיין ליקו"מ (ה"ב, ג') ע"ה"פ "ורפא ירפא" שבגימ' "פדיון נפש", שעיקר הרפואה ע"י הפ"נ שממתיק הדין, וז"ש חז"ל מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפא, מכאן דייקא, היינו אחר הפדיון וכו'].

ע"ה] ומירי דברו העלה על נס דהבית ישראל היתה לו אהבת ישראל גדולה והיה אוהב לראות עבודות

הוספה לרשימות הדא"ח דפר' בשלח

להכריע שגם ההנאה מלימוד התורה"ק היא חלק ממצות ת"ת (ולא כדמשמע מהמ"ז כמצויין

במזכר ברשימות הדא"ח לפר' בשלח שהבעש"ט זי"ע גדול כוחו

שם), אמר מו"ר להוסיף שאמנם באמת אין זה מפורש להדיא בבעש"ט, אלא רק מובא בבעש"ט עה"ת (פר' ואתחנן אות נ"ב) ששאלו תלמידי הבעש"ט את רבם מה לעשות שכשהם מחדשים חידושי תורה הם שמחים ויש להם צער על זו השמחה אולי עבירה היא, והשיב הבעש"ט מה לעשות, הנה כתיב (תהילים י"ט) "פקודי ה' ישרים משמחי לב" הם בעצמם משמחים הלב, וכשהם שמחים כמה שעשו קישוטין לשכינה באמת אין רע, ובוודאי למצוה רבה יחשב לו עכ"ל, ויש אמנם מקום לפרש כוונת דברי קודשו [וכן צ"ל שסברו צדיקי סלונים וכן קיבל מאדמו"ר מטשערנובל שליט"א בשם הד"ח זי"ע שחולק על האג"ט דלהלן] שמיירי הבעש"ט באין כוונתו ליהנות מהלימוד ונהנה באופן של ממילא, וע"ז אמר הבעש"ט

מה לעשות דהוי כאונם, ומה שמסיים הבעש"ט דלמצוה רבה יחשב זה כמדויק בלשון קדשו כששמחים שעשו קישוטין לשכינה, אמנם בהקדמת האג"ט מאריך שהלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו הר"ז לימוד לשמה וכולו קודש, דאדרבא זו היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שיש ושמה ומתענג בלימודו ואז דב"ת נבלעין בדמו ונהיה דבוק לתורה, ומביא ראיה מראי' בזה"ק שהיהצ"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה וכיון שהיצה"ט מתגדל מזה בודאי שזהו עיקר המצוה (וכתב האג"ט שהחולקים ע"ז וסוברים שכשמתענג מלימודו אי"ז כ"כ לשמה כמו הלומד בפשיטות ללא שום תענוג הרי הם מועין מדרך השכל במעות מפורסם), וסיים מו"ר שפשוט שאו"א דא"ח שיש כמה מיני דרגות בתורה לשמה ואכמ"ל.

דא"ח שנשמטו מהרשימות של פרשת יתרו

[א] בשלום זכר דיבר מו"ר עם הרה"צ רנד"ק בענין הלוחות דאיתא מהגר"א בתיקונים לבאר הא דבחמש הדיברות הראשונות מוזכר חמש פעמים ה' אלוך ואלו בחמש דיברות השניות אין מוזכר כלל שם ה', ומבאר הגר"א שבאמת היו הגויים צריכים ג"כ לקבל התורה, ואז היו הם עוסקים בתיקון חלק החיצוניות שבתורה שבבחי' הדברות האחרונות (לא תרצח וכו'), ובנ"י היו עוסקים בעיקר בחלק הפנימיות שבתורה שבבחי' דברות הראשונות (אנכי ה' אלוך וגו'), ואם היה כן היו בח' דברות הראשונות שם הוי"ה (שבבחי' הפנימיות) ובה' דברות האחרונות שם אלקים (שבבחי' החיצוניות), אך מכיון שהגויים סירבו לקבל את התורה קיבלו בנ"י בין את תיקון הפנימיות ובין את תיקון החיצוניות, והגויים אין להם כלל חלק בתיקון (אלא תיקונם להתבטל

לבנ"י כמש"כ בענין זה ברשימות הדא"ח לפר' בא), ומכיון שכל התיקון נעשה עכשיו ע"י בנ"י שהם בבחי' הפנימיות יש בה' דברות הראשונות שהם כנגד הפנימיות בין את שם הוי"ה ובין את שם אלקים, היות שבנ"י ע"י הפנימיות שלהם עושים עכשיו את כל התיקונים בין תיקון דפנימיות (שם הוי"ה) ובין תיקון דחיצוניות (שם אלקים), ותיקון החיצוניות דה' דברות האחרונות אין עולה בשם שהוא נעשה ג"כ רק ע"י בנ"י שהם בבחי' הפנימיות (ולא ע"י הגויים שהם בבחי' החיצוניות שאין תלוי בהם כלל התיקון) (ובבחי' דשם אלקים נכלל לגמרי בשם הוי"ה), [וקישר זה (כמוזכר בהרשימות הדא"ח בפר' יתרו) למה שגומרים השבוע רבבות בנ"י ללמוד ג' חבבות שהם כנגד ג' האבות (כמובא מהמסיכת חכמים) שכנגד החג"ת, שבבחי' שם הוי"ה, ומתחילים ללמוד מ"ס סנהדרין שיש בה דיני

דלוחות הראשונות כתר ולוחות שניות חכמה, ב) דלוחות הראשונות חכמה ולוחות השניות בינה, ג) דלוחות הראשונות בינה ולוחות השניות תבונה. [ודיברו בענין זה איזה הבחנה היא העיקרית, שמדברי מו"ר היה משמע שהעיקר הוא הבחנה א', ומדברי רנד"ק היה נראה שהבחנה ג' הנ"ל היא העיקר, והמתיקו שיה סוד בלחש בענין זה].

ד) במש"כ שם (כסוף אות כ"א) שהקשה מו"ר על זה שיתרו היה צריך לציית למשרע"ה כששילח אותו קודם מ"ת, והלא כל מה שאומר לך בעה"ב עשה חוץ מצא דמרמוז שכשהצדיק מרחק את האדם אין לו לשמוע לזה, ותירץ מו"ר שכלל זה דכל מה שאומר לך וכו' הוא רק אצל בני שבפנימיותם תמיד לא נפרדים מהש"י ומהצדיק וע"כ אף שלפעמים צריך הצדיק לרחק איזה יהודי בגלל מצבו החיצוני צריך האדם להתחזק ולהתגבר להישאר אצל הצדיק, ובזה יגלה את נקודתו הפנימית ויתקן בזה את הדבר החיצוני שגורם אל הריחוק, משא"כ אצל יתרו קודם מ"ת אף שפרש מע"ז לא היה דינו עדיין כישראל גמור והיה עדיין כולו בבחי' חיצונית (כנזכר מהאריז"ל שהיה גלגל קין שבבחי' החיצונית וכו') הרי הוא צריך להתנהג עפ"י פשטות וחיצונית דברי משרע"ה אליו.

הדיינים שבבחי' שם אלקים, שבבחי' חיבור והמתקת שם אלקים ע"י שם הוי"ה, ומרמוז זה ג"כ שיש במס' סנהדרין קי"ב דפים שהוא בגימ' הוי"ה אלקים].

ב) עוד סיפר מו"ר להרנד"ק סיפור מהרה"ק מצאנז זי"ע שפעם אמר להכריז בליל שמח"ת אחר התפלה שאף אחד לא יעז לבוא לטיש ומי שיבוא יענש חמורות וכו', והקדושת יו"ט היה אז אצל מרן הד"ח אך לא היה בקו הבריאות ולכן לא היה בביהמ"ד ולא שמע ההכרזה והלך לשולחן הד"ח, ואז בסעודה אמר הרה"ק מצאנז דכל שם הוי"ה נכלל בקוצו של יו"ד, וקוצו של יו"ד זה אני עכד"ק, וביאר הרנד"ק שקוצו של יו"ד מרמוז על הרצון דקדושה [בבחי' כתר דאריך], והזכיר הרנד"ק המעשה מהתולדות זי"ע כשהיה אצל המגיד ממעזריטש זי"ע וביקש מהמגיד לומר תורה, והמגיד אמר שהתולדות יאמר תורה קודם, ואמר התולדות "העיקר זה הרצון", ואמר המגיד שאם אתם יודעים מהרצון כבר אין לי יותר מה לומר לכם, והיינו דכל שם הוי"ה נכלל בקוצו של יו"ד שהוא הרצון דקדושה כנ"ל.

ג) עוד דיברו מהדרגות של הלוחות הראשונות והלוחות השניות, שיש בזה כמה הבחנות כמובא באריז"ל, א)

חלקים משיעור בהלכה בספר בן איש חי

ליקוטים משיעור בהלכה בספר בן איש חי שאחרי תפילת שחרית (ההלכות שבבא"ח שנה ראשונה פר' משפטים)

א] בתחילת השיעור הזכירו לפניו שהיום (כ"ה שבט) היאצ"ט של רבי ישראל סלנטר זי"ע, ואמר בשם ר' יענקלה זי"ע שהגרי"ם צדק שיש לעבוד הרבה על המידות, וסיפר מעשה שכשהיה באמריקה סיפר לו איזה בעל השגה שראה באותו הלילה את כ"ק האדמו"ר ר' שלמה מכאבוב זצ"ל בדרגה גבוהה ביותר וגילו לו משמים שזכה לזה משום מידותיו הנאצלות, וכשסיפר זאת למו"ר אמר לו שאולי זכה לגילוי זה דוקא ביום ההוא משום שאז היה יאצ"ט של הגרי"ם.

ב] וחוסף שאם היינו זוכים שהגרי"ם היה מתלמידי הבעש"ט היה בא משיח, שהיו מתחתיו אלפי נשמות והם"מ נעמד ע"ז למנוע ביאת המשיח, (אמנם בודאי שהיה צי"ע וגם לא היה מתנגד ח"ו).

הלכה א

וכמו"ש רבינו מהרח"ו ז"ל בעולת תמיד דף נ"ו ע"ב וז"ל וכו' וכן הקורא בס"ת חד קרי וחד שתיק ואי תרי קראן גרע מחימנותא, כי התפלה וקריאת ס"ת כלהו הוו מעלמא עלאה, דלגביה אנחנו מצלין בלחש וכו' עכ"ל. מהחשואה שמשוה המהרח"ו קריאת התורה לשמו"ע משמע שיותר לעולה לקרוא בלחש כמו בשמו"ע, ואף שהרח"ק מקאמרנא (שולחן הטהור סי' קל"ט ס"א וכו' ס"ק א') מדייק מלשון הזוה"ק (פרשת ויקהל דף ר"ב ע"א) שכתב "וחד לשתוק" שצריך העולה לשתוק לגמרי, י"ל דמכיון שהעולה קורא בלחש נחשב כאילו הוא שותק, וכן אשכחן במודעה רבה על קריאת התורה מהרבי הרש"ב זי"ע (שנדפס בהוספות שבסוף סידור תורה אור) שג"כ מתיר לעולה לקרוא בלחש אפי' לפי דברי הזוה"ק, ומפרש הרש"ב שמה שכותב הזוה"ק וחד שתק היינו בימיהם שהעולה בעצמו כשהיה יודע לקרות היה קורא את הפרשה (והבע"ק צריך לשתוק), משא"כ בימינו שהבע"ק קורא הפרשה צריך העולה לקרוא עמו בלחש כנפסק בשו"ע (סי' קמ"א ס"ב), וכן חמנחג.

הלכה ב

ולחיות כי התפלה קדושתה גדולה מאד, והיא דברים העומדים ברומז של עולם, לכך צריך לחזק בה לאמרה בגוף נקי וטהור וכו'. אמר מו"ר שמשמעות כל הפוסקים נראית שאם אדם בדק עצמו ואינו יכול עכשיו להתפנות נחשב גופו נקי, ואף שידוע שאם יעשה פעולות או ימתין יוכל להתפנות אינו מחוייב בכך, ונחשב גופו נקי אף שהוא מלא מסעודה שאכל עכשיו וכדומה, ומה שהיו חסידים ואנשי מעשה שהחמירו ע"ע בזה אינו כלל מדינא ואינו עפ"י הלכה אלא עפ"י המבואר בספרי חסידות וקבלה (וכן בסה"ק שולחן הטהור לקאמרנער) שכשיש

ריבוי אוכל במעיים מביא זה למחשבות זרות המבלבלות התפלה והם הפצו שתהא תפילתם זכה וכו', אך מי שרוצה להדר בזה צריך להיזהר שלא תהא חומרתו קולתו, שעלולה זהירות זו להביא לשגעונות ולעצבנות וכו', שעל ידם יפסיד הרבה יותר ממה שרצה להרויח מהידור זה בבחי' כל המוסיף גורע, והס"מ נעמד על הרבה אנשים בענינים האלה, והחכם עיניו בראשו שכשהוא רואה שמתחיל מענין זה להתבלבל וכו' יפסיק מיד להיזהר בזה ויחזור לשמור דינא דשו"ע, וכן הזהיר בזה רביז"ל בשיחות הר"ן (אות ל').

והאריך קצת מו"ר בענין זה שהכיר כמה אנשים שנשתגעו מחמת דברים כאלה, והכלל בדברים כאלו שכשרואה האדם שמתחיל קצת להתגבר עליו ענין של חומרות יתירות הוי בבחי' של שעת הדחק שיכול לסמוך להקל באיסור או מצוה דרבנן על שיטה יחידאה שלא נפסקה בשו"ע וכמובא בקובץ אגרות מהסטייפלר (קריינא דאגרתא ח"א מכתבים שע"ג שע"ד שע"ה ועוד עיי"ש) בענין זה, וזה עפ"י הש"ך (בפולא בהנהגת חוראות באיסור והיתר ביו"ד סו"ס רמ"ב), ואם מתגברים ח"ו יותר הוי שעת הדחק גדול שאז יכול להקל לסמוך על שיטה יחידאה אפילו באיסור דאורייתא כשיטת חב"ח (סוף טור יו"ד פסק בהנהגת איסור והיתר) והט"ז (יו"ד סי' רצ"ג סק"ד), ולפעמים יכולים השגעונות להתגבר כל כך ה"י עד שהוי בחי' פיקו"נ שאז צריך לפטור עצמו לגמרי מקיום המצוה שמביאה אותו להשגעונות עד שיתרפא וישוב להיות ככל האדם.

אין צריך לחזור אלא כשאינו יכול להעמיד עצמו שיעור פרסה, שהוא שעה וחומש שעה, דקים להו לחז"ל כל שלא יוכל לעצור שיעור זה כבר נחפך המאכל במעיו להיות צואה גמורה, וכתוב: "וכל קרבי את שם קדשו", ולפיכך תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל, אבל אם יכול להעמיד עצמו שיעור פרסה יצא בדיעבד. יש להסתפק באדם ששיער לפני שמו"ע שיכול לעצור עצמו לשיעור פרסה, ואחרי שמו"ע רואה שאינו יכול לעצור עצמו ומוכרח מיד להתפנות והתברר שטעה בהשערתו הקודמת אם מחוייב לחזור ולהתפלל, ובתחלה צידד מו"ר שלמען הבא"ח שבתוך שיעור זה כבר נחפך האוכל לצואה גמורה א"כ הר"ז כמו התפלל ומצא אח"כ בצידו צואה שצריך לחזור ולהתפלל כנפסק בשו"ע (סי' ע"ז ס"ח ובמ"ב שם), ושוב צידד מו"ר להקל שנידון דין דומה להלכה המבוארת שם בהתפלל במקום שלא היה צריך להסתפק שיש שם צואה שא"צ לחזור אף שמצא אח"כ צואה, וה"נ י"ל בעניינינו דכיון שחז"ל נתנו לו הרשות לשיער בעצמו אם יכול לעצור עצמו עד פרסה והוא שיער שיכול להעמיד עצמו, נחשב זה כמו שא"צ להסתפק אם יש שם צואה שאף שא"כ נתברר שהיה שם צואה אין צריך לחזור, וסיים שיותר נראה כצד השני.

ובמ"ב לכתחלה צריך לחוש שלא יתפלל בגוף משוקין, אפילו אם יעבור זמן תפלה אם ימתין עד שיפנה, והגם דיכול להעמיד עצמו יותר משיעור פרסה. ובמ"ב (סי' צ"ב סק"ה) חולק על הבא"ח וז"ל חמ"ב: אמנם אם רואה שעי"ז שיבדוק יעבור זמן תפלה לגמרי חסכים המ"א ושאר האחרונים שיותר להתפלל אם הוא משער בעצמו שיכול לעצור שיעור שעה וחומש עכ"ל [ואמנם מלשון חמ"ב ג"כ משמע דאף דיותר לו להתפלל בכ"ז אם רוצה יכול שלא להתפלל עד שינקה גופו (כהבא"ח)], ואמר מו"ר שיש להכריע שסתם אדם שאין לו הרבה כוונה בתפלתו יתפלל לפני סו"ז תפלה אם יכול לעצור עד פרסה, והמתפלל בכוונה גדולה ומשער שיתבלבל בתפלתו אם לא יהיה גופו נקי לא יתפלל עד שינקה גופו.

הלכה ג

אם נתעורר לו באמצע תפילתו, בין לגדולים בין לקטנים, אם יוכל לעצור עצמו עד שיגמור תפלתו – יגמור תפלתו, ואם לאו מותר לו לצאת ולפנות ואחר כך יגמור תפלתו, כי הליכה בלבד בלא דיבור לא חשיבה הפסק, ורק דמפני הכבוד הוא שאין ראוי שיפסיק באמצע תפלתו, ובהאי גוונא שהוא לצורך לית לן בה. סיפר מו"ר שראה מעשה רב מהצדיק מטבריה (רד"ק) שמתפלל שעות הרבה שמו"ע וכשצריך לנקביו באמצע שמו"ע מוריד המו"ת והולך לביה"כ כשעיניו כמעט עצומות לגמרי, וכשחוזר לשמו"ע מתעטף שוב במלית אך לא מניח התפילין, ופירש מו"ר שכנראה המלית חסר לו לכוונת התפלה ומותר להפסיק בשמו"ע לצורך זה משא"כ התפילין.

הלכה ד

ואם יש אחרים עומדים שם ומתפללים גם כן, ולא הרגישו בטינוף זה שטינוף התינוק אצלם שם, אם אפשר להודיע להם כדי שיתרחקו שלא ע"י הפסק בדיבור יודיעם, ואם אי אפשר להודיע להם אלא רק ע"י הפסק בדיבור, מותר לו להפסיק בדיבור כדי להצילם מאיסור דאורייתא, דמוטב שיעשה הוא איסור דרבנן להפסיק בדיבור בתוך התפלה, משיעשו אחרים איסור דאורייתא להתפלל במקום מוטב. המ"ב סי' צ' ס"ק פ"ד פוסק ג"כ כהבא"ח (ומקורם מחי"א ח"א כלל כ"ה אות ז') ולכאורה הוי חידוש גדול, שהרי לכאורה כל הציבור שאין יודעים מהצוה שנמצאת שם נחשבים כאונם או כמתעסק ומדוע נחשב שעוברים על איסור דאורייתא [ועיין תוס' שבת דף ע"ב (ד"ה נתכוין) דמתעסק שאינו יודע שעושה איסור כלל הוי פטור אף בכל התורה כולה (ולא רק בשבת דבעינן מלאכת מחשבת)]. ומכאן משמע שבשאר איסורי תורה נחשב מתעסק לאיסור תורה, ואמר שיש לעיין בשו"ת רעק"א (ח"א סי' ה') בענין זה, שהוא אמנם מחדש שמתעסק הוי איסור דאורייתא ורק פטור מקרבן, וחולק שם רעק"א על מש"כ החו"ד במקור חיים (סי' ת"ל ובהקדמה סי' תל"א) שנקט שמתעסק הוא פטור לגמרי, אך צ"ע בדפשמות סוגיא דעלמא אינו כחידוש רעק"א ואיך פוסקים כאן הפוסקים בסתמא דמתעסק הוי איסור תורה [ואמנם י"ל שכמש"כ שם המקו"ח לגבי מתעסק בחמץ דהוי איסור תורה היות שאין תלוי הלאו במעשה אלא אסרה תורה שלא יהא חמץ ברשותו, אולי י"ל כן גם בעניינינו שאסרה תורה שתהא צוה במקום שמתפלל ואינו תלוי במעשה ובה לכו"ע איכא איסור תורה אף במתעסק].

ועוד צ"ע בהיתר הזה לעבור על איסור דרבנן כדי להציל הזולת מאיסור דאורייתא, האם הוא רק להציל רבים מאיסור או אפילו להציל יחיד, ואמר מו"ר שזה תלוי בשני תירוצי התוס' (שבת ד' ע"א ועו"ט) בדברי הגמ' שם וכי אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך ומקשה תוס' מהא דר"א שחרר עבדו ועבר על מצות עשה דלעולם בהם תעבדו כדי לזכות אחרים במנין (ומעיד מקומות), ומתרץ תוס' ב' תירוצים או דמצוה דרבים שאני, או שרק כשחברו פושע במעשהו אין לעבור איסור כדי להצילו ואמר שעפ"י פשטות ההלכה פה משמע דקיי"ל דאפי' ביחיד שרי, ואמנם באג"מ (אה"ע ח"ג סי' נ') מביא מהגר"א שסובר שהעיקר כתירוצי התוס' דרבים שאני וא"כ להגר"א יהא מותר רק בכדי להציל רבים מהאיסור.

הלכה ה

בתפלה אינו פוסק לא לקדיש ולא לקדושה וכיוצא, אלא ישתוק ויכוין למה שאומר הש"ץ ונחשב כעונה לענין שיצא ידי חובתו בקדיש וקדושה, ואף על גב דנחשב כעונה

אין זה נחשב לו הפסק ובספרי הקטן מקבציאל כתבתי דאם הוא רחוק מש"ץ ואינו שומע ממנו הקדיש או הקדושה אין צריך לשתוק אלא יתפלל בדרך. לכאורה לפי שו"ע הרב (סי' תפ"ט סי"ג) שמחדש שבדין דרבנן אפשר לצאת יד"ח אף ללא כונת משמיע, א"כ אם אין שומע מהש"ץ יכוון לשמוע מהאדם שנמצא לידו אף שההוא אין מתכוון להוציאו, אך יש להסתפק שאולי בקדושה שהיא חלק מחזרת הש"ץ ששם הייתה תקנה מיוחדת מחו"ל שיצא אדם השמו"ע דווקא מהש"ץ בזה מודה השו"ע הרב שא"א לצאת מסתם אדם [ועייין פסק"ת סי' ק"ד אות י"ד שהביא מח' האחרונים בזה שרוב הפוסקים (שו"ת סי' ק"ד סי"ד, כה"ח סק"ל, עוד יוסף חי משפטים אות ו', אג"מ ח"ג סי' ד', אבן ישראל ח"ט סי' ס"ג, ובי"א ח"ו סי' ט"ז) ס"ל שרק הש"ץ יכול להוציא, אך בלבושי מרדכי (ח"א סי' י"ז) כתב דאפשר לצאת מכל אחד ופוסק בשו"ע הרב הנ"ל שבדרכנן כוונה להוציא אין מעכב, ובשו"ת אז נדברו (ח"ב סי' ס') רוצה לדייק כן מלשון השו"ע (סי' ק"ט ס"ג) שכתב בסתם "ישתוק ויכוין למה שאומרים", ויש להסתפק האם מותר לרמוז לאדם שעומד בצידו שיכוון להוציאו וצ"ע.

הלכה ו

אין להפסיק בדיבור באמצע תפלת העמידה אלא דוקא במקום סכנה, אבל אי ליכא סכנה אפילו בשביל מצוה, כגון לומר לתוקע בראש השנה בתפלת לחש דמוסף שטעה בסימני התקיעות, אין להפסיק באמצע התפלה בדיבור להחזיר לתוקע שיתקע כהוגן. ואמנם לצורך יהודים וכוונות בתפילה אי' מהרה"ק מקאמרנא שאפי' מיוחד יהודים כל היום אי"ז הפסקה באמצע שמו"ע דהכל חלק מכוונת התפלה, וכיון דלא אשכחן חד מ"ד דחולק על הקאמרנער בזה הרי בודאי דהלכה כוותיה לכו"ע, שאף שרוב הפוסקים לא עסקו בשאלה זו הרי בזה גופא ההלכה שבדבר שלא דיברו בו הפוסקים ההלכה כהפוסק שדיבר בזה כמש"כ הפוסקים לגבי ההלכות שמובאות רק ברמב"ם ולא בשו"ע שהלכה כהרמב"ם וכו', ובפרט שכן היה המנהג דכל הצדיקים תלמידי בעש"ט חק' (ובכ"ה"ג אף את"ל שיש מח' המנהג מכריע) [ופעם הסביר בזה מו"ר מנהגו בקודש לנגן ניגונים בין תיבה לתיבה בברכה א' דשמו"ע (ובסיום שמו"ע) דאף דהמנהג"י והשבט הלוי חוששים לכתחילה שניגונים הוי כהפסקה זהו במנגן ניגונים סתם אך אם הניגונים כדי לכיון בתוכם את כוונות ויהודי התפלה לכו"ע הוו חלק מהתפלה וליכא חשש הפסקה כלל].

הלכה ז

אסור לגעור בפיו בעודו מתפלל בתינוק השוחק אף על גב דמטרידו בתפלתו, אלא כגמר חברכה יעשה תנועה בקול דוקא, או ירמוז בידיו כדי שישתוק. ראיתי בשם רבני זמננו (בגיליון אליכא דהלכתא) שמתירים לרמוז לבנו באמצע שמו"ע שלא ישכח יעלה ויבוא וכדומה, אך צ"ע על היתר זה שהרי אין היתר לקיים מצות חינוך באמצע שמו"ע [ואכן נמצא בספר חינוך ישראל פ"ב ס"ו שאוסר זה] וצ"ל סברתם דהמתירים דכיון שמוטל עליו לחנך את בנו הר"ז מטריד אותו באמצע שמו"ע, ולפי"ז כשאין מטריד אותו אף לשיטתם אסור.

הלכה ח

אם הפסיק תפלתו מחמת אונס ושהה כדי לגמור את כל התפלה מראשה לסופה, הרי זה חוזר לראש. הנה הבא"ח מכריע פה להלכה כשיטת הרמ"א (סי' ס"ה סי"א) שרק בשהה לגמור כולה מחמת אונס חוזר לראש, אך בשהה לגמור כולה מחמת אונס חוזר לראש,

והגר"ע יוסף שליט"א (בשו"ת יבי"א ח"ג או"ח סי' י' ובספרו הליכות עולם על הבא"ח) חולק על הבא"ח ומכריע דהספרדים ינהגו כשיטת המחבר (סי' ק"ד ס"ח) דס"ל שבשמו"ע כל ששהה לגמור את כולה אפי' שלא מחמת אונס יחזור לראש.

ופירש מו"ר די"ל עוד בטעם הבא"ח דפוסק פה כהרמ"א היות שהפוסקים הספרדים חוששים ביותר לספק ברכות לבטלה, וע"כ חושש הבא"ח לשיטת הרמ"א דאין לו שוב לחזור לראש על הברכות שכבר אמרם, ואף שהרי אם לא יחזור לראש וימשיך בתפלתו הרי הוי חשש סב"ל על הברכות שממשיך לומר (כי הרי לדעת המחבר אין יוצא יד"ח בחלק השמו"ע שכבר התפלל והוי עכשיו הברכות שממשיך לומר ברלב"ט לשיטת המחבר), י"ל בזה כעין הפירוש הידוע לגבי כל ספק בממון דהמע"ה דידוע הקושיא דהרי כל ספק ממון הוי ג"כ ספק דאו' דאיסור גניבה ואין יכול המוחזק להחזיק במעות ולא לחשוש לספק איסור דאו', וידוע התירוץ מהגאון הגדול ר"ש שקופ זצ"ל דכיון דלגבי ממון הכלל דבספק ממון אזלינן בתר חזקה הוי כחזקת בודאי דהממון שייך להמחזיק בו ותו ליכא אצלו ספק באיסור דאו', וה"נ י"ל כעיי"ז בעניינינו שלגבי הברכות שכבר אמרם והוי ספק אם יצא בהם או לא (דלהרמ"א יוצא בהם ולמחבר לא) הרי ההכרעה דספק ברכות לקולא שיצא יד"ח בברכות אלו, ומעתה מהני הכרעה זו שיכול עכשיו להמשיך השמו"ע ואין בזה תו ספק ברכות על ברכות הבאות וועייין לקמן בהלכה כ' מש"כ שם בענין זה).

הלכה ט

ובשער ושה תשלומין לשחרית במנחה, יתפלל הראשונה מנחה והשניה לתשלומין, ואם חיפך בכונתו לא יצא ידי תפלה שהיא תשלומין, וצריך לחזור להתפלל אותה, וכן הדין בכל מקום שצריך להתפלל תשלומין, סימן לדבר בעה"ב ואורח נכנסים לבית, מי נכנס תחלה, בעה"ב נכנס תחלה. טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתיים, טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתיים, דחיינו לאחר שאמר ק"ש ותפלת שמונה עשרה, יאמר אשרי ואח"כ יתפלל תשלומי ערבית, אבל אחר מנחה אין לומר אשרי ע"פ הסוד בתורת חייב בתקוני התפלות, לכך אם משלים שחרית אחר מנחה, או מנחה אחר ערבית לא יאמר אשרי בינתיים, רק ישהה כדי הלוך ד' אמות וכו' באחרונים. אמנם כדאי להזכיר כאן שיטת המהר"ם שיק (או"ח סוף סי' צ"א) שמחדש חידוש גדול (כנגד משמעות פשטות כל הפוסקים) שכל דין זה שמחויב להתפלל מקודם תפילה של עתה ועכשיו תפלת התשלומין זה רק במתפלל עכשיו ב' התפילות אחת אחרי השניה (וכמו דבעינן לעשות כן לכתחילה וכדלהלן בהלכה י') אך העושה הפסק בין ב' התפילות הסוכרות דא"צ להסמיך תפלת השלמה לתפלת החובה וכדלהלן) בזה א"צ להפוך הסדר, ויכול להתפלל תפילת התשלומין קודם תפלת החובה.

ובשיטת המהר"ם שיק ארווחנא לימוד זכות גדול על אלו האנוסים ומתפללים שחרית אחרי חצות (וסומכים על שיטות יחידאות שברכת קר"ש כל היום וכו', כמש"כ בענין זה בביאור למס' ברכות שלחפסיד בקביעות מהאדם חלקים מהתפילות הוי שעה"ד גדול שהרי כידוע מהאריז"ל וכו' שכל המוחזין דקדושה של האדם נבנים מהתפילות, והמציאות הוכיחה שאלו שהתרגלו לבטל חלקים מהתפילות לבסוף התקדשו הרבה מיר"ש ונפלו למה שנפלו ה"י, וא"כ הוי בבחי' שעה"ד גדול דקיי"ל שיש לפסוק כשיטות יחידות), והדרך הנאותה בכה"ג היא לעשות תפילת השמו"ע הראשונה לשם תשלומי מנחה והשמו"ע הבאה לשם תשלומי שחרית (וכן הבאנו בביאור למס' ברכות מכ"ק אדמו"ר מסאטמר זי"ע שהיה מתנה

כן, אך למעשה רבים מהאנוסים הנ"ל אין יודעים מהלכה זו ומתפללים כל התפלה בסתמא ואין מתנים שיהא השמו"ע הא' לשם מנחה וכו', והלא לכאור' לשיטת המחבר (סי' ק"ח ס"א) בשו"ע והבא"ח פה [וכן מכריע המ"ב (סי' ק"ח סק"ז) עפ"י הפר"ח והפמ"ג והדרך החיים (ודלא כהמג"א והט"ז)] הרי בכח"ג צריך לחזור ולהתפלל שוב (אלא שטוב שיתנה שאם אינו חייב תהא לנדבה כמש"כ המ"ב שם), אלא שע"ז יש עדיין לתרין שמומכין בכח"ג על המג"א והט"ז אך לפעמים יש כאלו שמכוונים ואומרים להדיא שהראשונה לשם שחרית והשניה לשם מנחה, ולכאור' בכח"ג לכו"ע לא יצאו יד"ח, אך לפי המהר"ם שיק הנ"ל יש ללמד זכות על מנהגם הזה [וזהו באופן שהיו אנוסים, ועיין להלן באופן שאינם אנוסים מש"כ בשם הפרישה בזה].

הלכה י

צריך שבהיותו עוסק בתפלה יתפלל תפלה האחרת להשלים ולא יעשה הפסקה בינתיים, שאם שהה הרבה אחר שהתפלל תפלה שהיא חובת אותה שעה, אינו יכול להתפלל תשלומין תפלה שהפסיד, לפי שלא תקנו תשלומין לתפלה שהפסיד אלא בזמן שעוסק בתפלה שהיא חובת שעה, שאז כיון שהוא עוסק בתפלה חוזר ומשלים מה שפשע בתפלתו. ועיין במ"ב (סי' ק"ח סקט"ז) שהאריך בזה להכריע שבדיעבד יכול להשלים כל זמן אותה התפלה שעומד בה עתה (אלא שמסיים שלכתחילה יותר נכון בכל זה שיתנה שאם אין יכול להשלים יהא לתפלת נדבה), ואמר מו"ר בשם כ"ק האדמו"ר מסאטמר זי"ע (כמובא בספרי הרב הרפנס) שמכריע שהעיקר לדינא כהמקילים בזה שא"צ שיהא סמוך ההשלמה לתפלת החובה שהיא שיטת רוב הראשונים, וכן היה אצלו מעשה רב שאף שהיה עושה תנאי על השמו"ע שאחרי חצות שתהא לשם מנחה לא היה מתפלל תיכף התפילה הבאה לתשלומי שחרית.

הלכה יא

שכח ולא התפלל שחרית ומוסף, ונזכר במנחה יתפלל מנחה תחלה, ואחריה מוסף ואח"כ תשלומין דשחרית, ואם התפלל מוסף קודם מנחה יצא. וכ"פ המ"ב (סי' ק"ח סקט"ז) וכן המנהג, ודלא ככמה גדולי האחרונים (מקו"ח לחו"י סק"ד וסק"ה, מאמ"ר סק"ד וסק"ה, א"א (בוטשאטש), מג"ג סקי"א, כה"ח סקי"ד, שו"ת ארץ צבי ח"א סי' פ"ז) שס"ל שמוסף יתפלל קודם מנחה או אחרי השלמת השחרית ולא בין התפילות.

הלכה יב

וכן מי ששכח או נאנס ולא התפלל ערבית ליל שב"ק יתפלל שחרית שתים ויאמר בשתייהן ישמח משה. ואמנם יש לדעת שבב"י מובא דעת ראשונים שבשבת יאמר בתפלת ההשלמה את נוסח התפילה שהחסיר, וכן פסק במקור חיים לחו"י (סי' ק"ח סק"ט) ובא"א להגה"ק מבוטשאטש (ועיין בתהל"ד סי' ק"ח סק"י שכן ס"ל לשע"ת סי' רס"ח סק"א לגבי השלמת שחרית), ובפרט נראה לפסוק כן לאלו הנוהגים אורחותם עפ"י הקבלה דהרי יש סודות וכוונות מיוחדות לנוסח של כל תפלה המשתנה מתפלה לתפלה בתפלות שבת (ובפרט שע"י שמתפלל שמו"ע פעמיים בנוסח של התפלה שעומד בה עכשיו יפריע לו זאת ויבלבלו מהדבקות והכוונה של התפלה) ודרי עפ"י ההלכה יוצאים יד"ח בכל נוסח שאומר, אלא שאם מתפלל תפלת התשלומין תיכף אחר תפילת החובה הרי אף שעפ"י פשטות ההלכה יש להפוך הסדר דנוסחאות התפלה (היינו שבחסיר שחרית יש לומר בראשונה אתה אחד ובשניה ישמח משה), אך אף בלא הפך סדר הנוסחאות אלא שכיון בראשונה

(שאמר בה ישמח משה) לשם תפילת מנחה, ובשניה (שאמר בה אתה אחד) כיון לשם תשלומי שחרית, ג"כ שפיר דמי ויצא יד"ה, היות דנוסחאות התפלה דתפלות שבת אין מעכבות כלל, וא"כ גם בזה י"ל שמזי שחושש שהפיכת הסדר תבלבל אותו בכוונת התפילה יכול אף לכתחלה להתפלל כשהחסיר תפילת שחרית באופן שיאמר בתפלה הראשונה ישמח משה (לשם תפילת מנחה) ובשניה אתה אחד (לשם תשלומי שחרית), ובפרט אם אין מתפלל שתי התפילות אחת סמוכה לאחרתה שבזה יכול לעשות תנאי דאם הלכה כמהר"ם שי"ק הנ"ל הרי הראשונה לשם תשלומי שחרית והשניה לשם מנחה ובזה מתפלל בכל תפלה הנוסח המתוקן לה (ובפרט שכן עדיף לעשות ע"פ הקבלה ומי שמתנהג כל הנהגותיו ע"פ קבלה הכל מעכב אצלו ואין יכול לשנות שום חלק מהתפלה).

הלכה יג

אין תשלומין לתפלה בתפלת הסמוכה אלא למי שטעה או שכח או נאנס, אבל אם חזיר ולא התפלל תפלה אחת אין לה תשלומין כלל, ויש פתאים ואין מתפללים מנחה בשאט הנפש על דעת להתפלל ערבית שתיים, וצריך להזהיר המון העם בזה. ובחיבור עמ"ס ברכות (דף כ"ו ע"א) מובאת שיטתו המחודשת של הפרישה (סי' פ"ט סק"ב) שמעתיקו גם הפמ"ג שם"ל שאף למזיד יש השלמה, אלא שבמזיד צריך להתפלל תפלת התשלומין קודם תפלה של עכשיו ואין מקבל שכר על תפלת ההשלמה כמו מתפלל בזמנה, משא"כ בשוגג שהופך הסדר ומקבל שכר על תפלת ההשלמה כמו התפלל בזמנה ממש, ומסיים הפרישה ע"ז "דוק היטב ותמצא חילוק זה שהוא אמת ונכון ע"פ הדין", עיי"ש מה שהארכנו בזה ואכמ"ל.

הלכה יד

כמי שנשתכר קודם שהגיע זמן תפלה ונשאר בשכרותו ולא התפלל, חשיב אונס ויש לה תשלומין, אבל אם נשתכר אחר זמן תפלה שהיה יכול להתפלל קודם שכרותו ולא התפלל, ונשאר בשכרותו עד שעבר זמן תפלה, יש אומרים דלא הוי אונס ואין לו תשלומין, וי"א דחשיב אונס על כן יתפלל התשלומין ויתנה קודם כאשר כתבנו לעיל. אך נראה לומר מסברא שאף כשהגיע זמן תפלת מעריב אם רוצה להשתכר (כגון בסעודת פורים) ועושה שומר שיעיר אותו לפני חצות ומשער שיתפכח מיינו עד חצות, מותר.

ואסמכתא לזה (ואף שא"א לפסוק הלכה מסיפורים מ"מ כאן נראה כן גם מסברא והמעשה הוא רק לאסמכתא) מהמעשה המובא (אוצר סיפורי חב"ד) שהסדי הצ"צ זי"ע רצו שיעשה התוועדות לפני מעריב ודרך הצ"צ היה לשתות הרבה בהתוועדות ולגלות עי"ז רזין דרזין בבחי' נכנס יין יצא סוד ופלפל עם הרה"ק ר' הלל מפאריזש זי"ע האם מותר להתוועד ולשתות לפני מעריב ולבסוף קבעו להיות מסברא שרבים מדכרו אהדדי והוי זה כשומר, וא"כ חזינן שם"ל שמהני שומר להתיר השתיה.

ולפני שהגיע זמן התפלה הארכנו הרבה בשו"ת שבספר עמ"ס ברכות להביא מכו"כ שיטות בפוסקים (הב"ח והחיי"א הכותבים כן לגבי שופר, וכן הוא בפשטות שיטת הצ"ח על תוס' פסחים ג' ע"ב, וכן י"א כן בשם הרעק"א ועוד) שם"ל שקודם זמן המצוה אין חיוב כלל לדאוג עבור המצוה, ולדידהו יהא מותר להשתכר קודם שהגיע זמן התפלה אף שיועד שלא יתפכח מיינו כשיגיע זמן התפלה ויפסיד באונס התפלה (וכן מצינו בספר מהגריש"א שליט"א על הל' חנוכה שפוסק בהחיי"א הנ"ל), ואכמ"ל בכ"ז.

הלכה טז

אין מתפללין תפלת נדבה בשבת ויו"ט, ולכן כל היכא דהדין הוא שיחזור להתפלל בתורת נדבה, או היכא דאמרינן מספק יתפלל ויתנה כנז"ל, אין מתפללין כזאת בשבת ויו"ט.
אמנם ברמ"ע מפאנו מובא שאפשר לעשות תפלת נדבה אף בתפילות דשבת הוי' מבתפילת מוסף, ולכן ביותר צריך להזהר שיהא תשעה עונים בחזרת הש"ץ דתפלת מוסף שבת, כי בשאר התפילות דשבת אפשר לעשות התנאי שאם אין תשעה עונים תהא התפלה תפלת נדבה, ולסמוך בכח"ג (דהוי כשעה"ד) על שיטת הרמ"ע מפאנו הנ"ל, אך במוסף לא אשכחן דעה שאפשר להתפלל תפלת מוסף בנדבה.

הלכה כ

אם ברור לו שסיים שלשה ראשונות כראוי ונתבלבל באמצעיות, דאינו יודע אם הוא עומד באתה חונן או בשאחריה, חוזר לאתה חונן, ואם ברור לו על ברכה מן האמצעיות שאמרה כחונן וחתם בה, אז חוזר לברכה שהיא אחר אותה ברכה שברור לו שאמרה כולה כחונן. וכידוע פסק הבא"ח כאן תלוי במח' גדולה דגדולי האחרונים, ועיין מש"כ בפסק"ת סי' קי"ט סק"ב שליקט וערך הדעות בזה, שהחיי"א (כלל כ"ד סכ"א) פוסק שיתחיל מהברכה שבודאי לא אמר אותה (וכן הסכים א"א מבוטשאטש ובתה"ד סי' ק"ח סקט"ז ומחר"ם אריק בהגהותיו לסי' קי"ט), אך הרבה אחרונים מסכימים לשיטת הבא"ח (הלא המה פתח"ת סי' קי"ט, ושד"ח בשו"ת מכתב לחזקתו סי' י' אות ו', ברכת הבית שער מ' סכ"ו, כה"ח אות כ' בשם חסל"א, אר"צ ח"ג שיח השדה שער ברכת ה' סי' ו', קה"י ברכות סי' י"ג וכך הורה החזו"א כמוכא בארחות רבינו ח"ג עמוד ר"ז) שיחזור על כל הברכות המסופקות (ועיי"ש בפסק"ת עוד ב' עצות לזה, א. לחזור הברכות בהרהור שם ה', ב. לומר כל הברכות המסופקות ואילך בתוך ברכת שומע תפלה כדין הבינו).

ואמנם לכאן צ"ע לפמ"ש"כ לעיל בפ"י ס"ח דס"ל להבא"ח דההכרעה דסב"ל לגבי הברכות שכבר אמר נחשב כודאי א"כ מדוע כאן פוסק הבא"ח שיחזור על כל הברכות המסופקות, וי"ל ששם ודאי אמר הברכות והוי רק ספק "בדין" שייך להכריע הספק כודאי, אך כאן שמסופק "במציאות" אם אמר הברכות כלל לא שייך להכריע את הספק במציאות ע"י הכלל דסב"ל ולומר שבודאי אמר הברכות עד שעיי"ז יהא יכול להמשיך ולומר שאר הברכות, וע"כ מוכרח לחזור כל הברכות המסופקות כדי שלא יהא הברכות הבאות בספק דברכות לבטלה.

הלכה כא

שליח ציבור שטעה בתפלת לחש באופן שצריך לחזור, יוצא י"ח במה שחזור התפלה בקול רם ואין צריך לחזור ולהתפלל בלחש. משמע מסתימת דבריו שסובר שאף עפ"י קבלה אפשר לעשות לחש וחזרה בב"א, וכעיי"ז איתא מהר"ק האמרי יוסף זי"ע שהיה מכוין בתפילת הלחש שלו גם את הכוונות של תפלת החזרה, וחזינן ג"כ שס"ל שאפשר לעשות לחש וחזרה בב"א, ואף שלכתחילה בודאי אין לעשות כן וכנפסק במ"ב סי' קכ"ד סק"ז ומכ"ש שעפ"י קבלה יש לחוש לדברי הגה"ק מקאמרנא זי"ע בספרו שולחן המהור שכותב דברים הריפים שא"א עפ"י קבלה לעשות לחש וחזרה ביחד, שהרי הם ב' מוחין נפרדים של בינה (לחש) וחזרה

(חכמה) וא"א לערבבם, וכ"כ בכזה"ח סי' קכ"ד סק"ח, מ"מ הסומך בשעה"ד על סתמות הבא"ח
יש לו על מי לסמוך.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

